Anul II. — Nr. 1. Aprilie 1936.

INSEMNĂRI SOCIOLOGICE

Apar odată pe lună.

Director: TRAIAN BRĂILEANU,
profesor de Sociologie la Universitatea din Cernăuţi.

CUPRINSUL

ARTICOLE

(Sfîrşitul cuprinsului, vezi pagina următoare)

REDACŢIA: Cernăuţi, str. General Berthelot 5.
ADMINISTRAŢIA (Profesor Constantin Zoppa): Cernăuţi, str. Baltinester 15.
Abonamentul pentru 1 an . . . . Lei 60
Exemplarul . . . . „ 5

Tipografia Mitropolitul Silvestru, Cernăuţi.

REVISTA CĂRȚILOR

Colonel Mihai Ioan, Acțiunea subversivă a Comunismului *(G. Macrin)*.
Jacques Bainvile, La troisième République 1870—1935; — G. Ursu, Istoria literară a Birladului *(Tr. Brăileanu)*.

REVISTA REVISTELOR

Iconar, Cernăuți. — Glasul Strămoșesc, Cluj. — Cuvîntul Studențesc, București.— Incercări, Cluj. — Revista mea, Cluj. — Convorbiri literare, București. — Gînd romînesc, Cluj. — Acțiunea Romînă, București. — Buletinul A. G. I. R., București. — Sociologie romînească, București. — Zeitschrift für Jugendkunde, Leipzig. — Die Tatwelt, Berlin. *(Tr. Brăileanu)*.

Fiecare număr va avea cel puțin 32 pagini.
Manuscrisele nu se înapoiază.

ANUL II. Nr. 1. Aprilie 1936.

Insemnări Sociologice

Director: TRAIAN BRĂILEANU,
profesor de Sociologie la Universitatea din Cernăuţi.

Artişti şi Artizani

I.

Nu vrem să ne războim cu esteticienii, vechi şi noi, deşi am avea motiv de supărare împotriva lui Benedetto Croce de pildă, care în *Estetica* sa susţine că nu există o ştiinţă filosofică a sociologiei şi că nu se poate enunţa nicio singură lege sociologică . . .

Pentru lămurirea problemei noastre ne vom întoarce la Aristotel, mai întîiu la Metafizica sa. Omul posedînd memorie îşi cîştigă experienţă, iar cu ajutorul experienţei el înaintează spre artă (τέχνη) şi ştiinţă (ἐπιστήμη). Empiristul nu ştie dece face ceva, ci pricepe numai cum trebue să facă un lucru; artistul (τεχνίτης) cunoaşte şi cauza. Intre artişti, „arhitecţii", adică artiştii conducători, sunt mai superiori decît lucrătorii manuali (χειροτέχναι), cari n'au ştiinţă despre ceea ce înfăptuesc. Cel ce ştie poate învăţa şi pe altul. Prin acest caracter arta se apropie mai mult de ştiinţă decît experienţa. Artistul e în stare să instruiască în arta sa şi pe alţii, empiristul nu. Şi între diferitele arte există o ierarhie. Artele inferioare sunt cele ce produc lucruri utile; artele cari servesc pentru desfătare sunt mai superioare şi inventatorii acestor arte sunt preţuiţi mai mult, deoarece înţelepciunea lor nu e pusă în serviciul trebuinţelor de rînd. Acest caracter de desinteresare apropie artele menite desfătării (numite azi „frumoase") de ştiinţă, care, între ocupaţiile omeneşti, are rangul cel mai înalt, deoarece nu e pusă nici în slujba trebuinţelor materiale nici a desfătării.

La Aristotel raportul între ştiinţă şi artă, între teorie şi practică, nu e definit ca un raport de interdependenţă. Artistul, omul care produce (face) ceva, posedă o ştiinţă, dar o ştiinţă mai imperfectă, o ştiinţă *poietică*, aşa cum moralistul şi omul politic posedă o ştiinţă *practică* (privind acţiunea). Ştiinţele teoretice (matematica, fizica şi teologia) nu stau, după Aristotel, nici în serviciul artei nici în serviciul moralei şi politicei. Ştiinţele

poietice şi practice însă sunt, am putea zice, „tehnologii", ele dau precepte, fie pentru producerea unei opere de artă (utilă sau frumoasă), fie pentru acţiune (morală sau politică).

După concepţia modernă toate ştiinţele sunt teoretice şi, ceea ce e mai important, toate ştiinţele servesc practicei, adică artei (în înţelesul larg al cuvîntului). Însemnăm mai ales că în timpurile noui şi ştiinţele sociale (morala, politica) au pretenţia să fie ştiinţe exacte, naturale, după tipul fizicei. Sociologia, după Augnste Comte, este alt nume pentru o ştiinţă care ar trebui să se cheme „fizică socială".

Legătura între ştiinţe şi arte însă nu este nemijlocită în felul că fiecărei ştiinţe i-ar corespunde o artă. „Noi numim *artă*, zice E. Goblot (în *Logica judecăţilor de valoare)* practica călăuzită de teorie, acţiunea rînduită de inteligenţă". „Tehnica unei arte este totalitatea *regulelor* pe cari această artă le pune în practică". „Cunoştinţele tehnice sunt regule de acţiune, adică, în ce priveşte forma lor, imperative, pe cînd cunoştinţele teoretice sunt la indicativ". „Trebue deci ca un tratat tehnic să conţină multă ştiinţă teoretică şi demonstrativă; e necesar mai ales ca un tehnician să aibă o instrucţie teoretică întinsă". Pentru lămurire: „Medicina este o artă, nu o ştiinţă. Medicul a trebuit să înveţe ştiinţe: anatomia, fiziologia, fizica, chimia etc. În vorbirea curentă se înţelege adeseori prin *medicină* toate studiile medicale, din cari unele sunt ştiinţe, altele arte. Arta medicului, care presupune cunoaşterea de ştiinţe veritabile, nu este nici anatomia, nici fiziologia, nici chiar patologia, ci terapeutica, — iar aceasta nu este o ştiinţă".

Pe lîngă medicină există alte numeroase arte: agricultura, silvicultura, artele mecanice (construcţia de maşini etc.). Aceste cer, la rîndul lor, învăţarea multor ştiinţe (matematica, astronomia, mecanica, fizica, chimia, biologia) şi a multor arte. Şcoalele „politehnice" formează „ingineri" (tehnicieni, artişti) de tot felul. Dar şi Universităţile sunt dintr'un anumit punct de vedere şcoli tehnice: preoţii, magistraţii, avocaţii, profesorii sunt doar şi ei „tehnicieni sociali", deci artişti. Numai că la Universităţi se formează şi teoreticieni puri, savanţi cari se dedică studiului unei ştiinţe fără intenţia de a o aplica în practică. Şi savantul are nevoie de o tehnică, numită metodă; dar tehnica lui e pusă în serviciul teoriei.

Toate aceste arte, după părerea curentă, se pot învăţa şi orice ştiinţă nu numai că e în stare, dar e menită chiar să

înlesnească progresul diferitelor arte prin perfecționarea tehnicelor. Constituirea sociologiei ca știință a trezit și întărit nădejdea că vom dobîndi și tehnicieni, un fel de ingineri sau medici sociali.

Dar concepția modernă se mai deosebește de cea a lui Aristotel într'un punct esențial. Artele frumoase au căpătat în timpurile noui un loc privilegiat. Ele nu se deosebesc de celelalte arte numai prin scopul lor (desfătarea), ci prin faptul că nu se pot învăța. O nouă știință, *estetica*, s'a născut pentru a cerceta problemele privind artele frumoase. Această știință însă, așa ni se spune, nu ne învață cum putem deveni artiști: poeți, pictori, compozitori etc. Estetica n'a contribuit la progresul artelor frumoase. Ea nu este o teorie care ar putea servi, alături de alte teorii, constituirii unei tehnologii a artelor frumoase. Deoarece, așa afirmă cel puțin Kant, artele frumoase nu se pot învăța. Arta frumoasă este, zice el, arta geniului. Natura creiază geniul și, prin geniu, ea dă artei regule. „Geniul nu poate arăta în mod științific cum realizează produsul său, ci dă *ca natură* regula; deaceea autorul unui produs pe care-l datorește geniului său, nu știe el însuș cum se nasc în el ideile ce-l împing spre creare și nici nu stă în puterea sa să-și gîndească astfel de lucruri după bunul său plac sau după un plan și să comunice altora precepte cari să-i pună în starea de a realiza totastfel de produse. .... Prin geniu natura nu dă regulă științei, ci artei, și numai artei frumoase". Știința se poate învăța și oricît de mare ar fi un savant, el nu este genial, „deoarece ceea ce produce... s'ar fi *putut* totuș învăța, deci se găsește pe drumul natural al cercetării și reflexiunii după regule și nu se deosebește în mod specific de ceea ce se poate dobîndi prin sîrguință cu ajutorul imitației. Așa, tot ce a expus Newton în nemuritoarea sa operă asupra principiilor filosofiei naturii, oricît de mare cap a fost necesar pentru a inventa așa ceva, se poate totuș prea bine învăța, dar nu se poate învăța a face poezii pline de duh, oricît de explicite ar fi toate preceptele pentru arta poetică și oricît de excelente ar fi modelele ei. Cauza este că Newton ar putea arăta, nu numai sieși ci și oricui altuia, în mod cu totul intuitiv și potrivit pentru a-l urma, toți pașii ce a trebuit să facă începînd cu primele elemente ale geometriei pînă la marile și adîncile sale descoperiri. Dar niciun Homer sau Wieland nu poate arăta cum se ivesc și se întîlnesc în capul său ideile pline de fantazie și totdeodată pline de gîndire, deoarece nici el însuș nu o știe și deci nu o poate învăța nici pe altul. În domeniul

științei deci, cel mai mare inventator se deosebește de cel mai năcăjit imitator și învățăcel numai după grad, pe cînd el se deosebește în mod specific de acela pe care natura l-a înzestrat cu talent pentru arta frumoasă. Totuș în acestea nu e cuprinsă o înjosire a acelor bărbați cărora genul uman le datorește atîta, față de protejații naturii cu privire la talentul lor pentru arta frumoasă". Anume: știința progresează neîntrerupt, se îmbogățește, deci în aceasta stă marea superioritate a savanților „față de aceia cari merită cinstea să se numească genii, deoarece arta se oprește la un punct oarecare, la o limită pe care nu o poate [illegible] i și care probabil că a fost atinsă deja demult".

În domeniul artelor frumoase deci creațiunea e contingentă, ea depinde de nașterea geniului. Aci doar biologia și eugenia ne-ar putea da indicii cum s'ar putea spori numărul artiștilor geniali. Opera de artă, adevărata operă de artă e unică în felul ei și nu poate fi comparată cu alta. Dar opera de artă împinge și ea la imitație, ea face „școală". Ea îngădue, anume, să se stabilească regule, după cari talente minore vor produce opere de artă, prin imitarea maestrului. Acești artiști însă n'ar merita acest nume; i-am putea numi mai degrabă „artizani".

Din dușmănie față de Croce, care a jignit sociologia, noi adoptăm punctul de vedere al lui Kant, dar — și aci problema ni se prezintă într'o nouă înfățișare — noi susținem, spre deosebire de Kant, că *orice artă este artă a geniului,* deci și medicina și pedagogia și tot felul de „inginerie", chiar cea politică.

Noi stabilim deci *unitatea artei* potrivit doctrinei lui Aristotel [1]), dar cu modificarea adusă de Kant și cu întregirea noastră. Intre artă și știință există totdeauna și pretutindeni o deosebire specifică: știința se poate învăța și ea progresează neîntrerupt, pecînd arta (orice artă) nu se poate învăța, deoarece ea este produsul geniului. După apariția operei de artă, *artizanii* sunt în stare să producă și ei, dar numai prin imitație; operele lor

---

[1]) Dealtminteri și Caragiale tot dela Aristotele, „străbunul fraților noștri macedoneni", începe, cînd are să lămurească în „Conferența" sa problema: Ce e arta? Iar în „exemplul concret", menit să ilustreze ce este o operă de artă, și Caragiale susține unitatea artei, afirmînd că orice artă cere geniu: „Ei bine, prea stimatele mele doamne, știți dv. cîte și mai cîte trebuiesc, afară de răbdare, spre a ajunge să obținem o pereche de ghete de lac elegante? căci, orice s'ar zice, e lucru greu și migălos, dintr'atîtea materii risipite, cum a vrut Creatorul, în natură, noi, grație geniului nostru, să ajungem, după nevoia și intenția noastră, să obținem..."

vor fi deci totdeauna inferioare și le va lipsi caracterul esențial al adevăratei opere de artă: *originalitatea.*

II.

Definind arta, în toate înfățișările ei, ca produs al geniului, noi am dobîndit nu numai unitatea artei, dar și primatul artei față de știință. Căci știința nu face decît să scoată, prin cercetare, regulele după cari a procedat artistul în înfăptuirea operei de artă. Știința deci servește tehnicei. Ea va cerceta și materialul ce i-a servit artistului, precum și instrumentele și metodele prin cari-a izbutit să mlădieze materialul, *să-i imprime materiei forma dorită de el.* Știința definită în acest fel n'ar fi însă unitară, deoarece „formele" sunt de două feluri: *naturale* și *artificiale.* Unitatea științei poate fi salvată însă, dacă considerăm, cum o face Kant în *Critica puterii de judecare*, natura ca operă a lui Dumnezeu. Fizica în acest caz cercetează însușirile materiei din care Dumnezeu a creat toate formele existente precum și regulele după cari a procedat divinitatea. Aceste regule știința modernă le numește legi naturale, deoarece ea renunță să se urce, așa cum cere Aristotel, dela fizică la teologie, la cunoașterea Creatorului lumii, a artistului suprem. Dar chiar Aristotel e în mare măsură vinovat de ruperea unității științei. Thomas de Aquin a restabilit-o, neizbutind totuș să le impună reprezentanților științelor concepția sa. Aristotel anume, în Etica sa, deosebește produsele artei de cele ale naturii. Scopul artei este, după părerea sa, producerea unui lucru și reflectarea cum poate fi înfăptuit un lucru care poate fi dar poate să și nu fie și al cărui principiu este în producător și nu în produs; lucrurile naturale însă există sau se nasc cu necesitate, ele au în sine principiul lor motor. Noi credem că doctrina lui Thomas de Aquin e mai rodnică și înlătură multe contradicții și nedumeriri ale științei moderne. Omul învață dela Dumnezeu cum să creeze opere de artă. Studiind natura, opera sublimă a Creatorului lumii, omul ajunge să imprime și el, după puterile sale mărginite, materiei forme cari corespund ideilor sale, dorințelor și năzuințelor sale. In comparație cu Dumnezeu omul nu poate fi decît un umil artizan, un imitator. Străduința omului nu poate fi decît să încerce a pătrunde tot mai mult misterele naturii, pentru a descoperi planul Creatorului și destinul său propriu în opera Lui. Numai în felul acesta știința umană își dobîndește un înțeles și devine rodnică pentru *arta umană*, care trebue considerată ca expresie a scînteii

divine sădită în sufletul omenesc şi care-l mînă la cercetarea adevărului şi la înfăptuirea binelui şi frumosului. In sufletul *artistului genial* scînteia divină aprinde flacăra dragostei de Dumnezeu, şi ea îi dă artistului puteri nebănuite, revelîndu-i intuitiv înţelesul creaţiunii divine. Artistul genial e un inspirat şi în opera sa se oglindeşte planul Creatorului lumii. Dar nu în întregime, ci în unul din cele trei aspecte accesibile cunoaşterii umane: ca adevăr, bine şi frumos. De aci şi împărţirea artelor umane, cari aparţin sau filosofiei sau moralei sau esteticei.

Filosofia este artă, filosoful artist. El construeşte o lume după regulele pe cari ştiinţa le-a desprins din opera divinităţii, din natură. Orice sistem filosofic (operă a unui geniu) e unic. „Filosofia, zice Kant (în Critica raţiunii pure) este o simplă idee despre o ştiinţă posibilă care nu e dată nicăiri *in concreto,* de care însă căutăm a ne apropia pe diferite căi atîta timp pînă ce descoperim singura cărare adevărată, dar mascată foarte mult de buruienile senzibilităţii şi pînă ce reuşim, atît cît e îngăduit oamenilor, să facem copia, greşită pînă acuma, asemănătoare originalului ... Nu se poate învăţa decît a filosofa, adică a exercita cu ajutorul unor încercări deja existente talentul raţiunii în aplicarea principiilor ei generale ...“ Marii filosofi: Platon, Plotin, Augustin, Thomas de Aquin. Descartes, Leibniz, Newton, Kant, sunt artişti geniali, ceilalţi filosofi sunt artizani; ajutaţi de ştiinţă, de la care învaţă tehnica, exercitîndu-şi talentul raţiunii, ei filosofează, dar nu creiază opere de artă, lumi gîndite, „inteligibile“. Aceşti „filosofi“, cari scriu mereu filosofie aşa cum mereu pictează, scriu şi compun nenumăraţii pictori, poeţi şi compozitori din zilele noastre, nu sunt decît artizani, fiind sclavi ai tehnicei; ei afirmă că filosofia e ştiinţă şi că ea nu face decît să sintetizeze rezultatele ştiinţelor exacte. Ei nu observă că ştiinţele s'au născut şi trăesc din cercetarea şi interpretarea marilor sisteme filosofice, a lumilor creiate de geniile filosofice ...

Mai dificilă încă este problema *artelor sociale,* a căror scop este crearea *binelui.* Marii reformatori sociali (profeţi, educatori, oameni de Stat) sunt ei artişti creatori? Adică este societatea umană un produs natural sau o operă de artă?

III.

Amintim numai, fără a intra în amănunte, că problema generală a artei cere deslegarea problemei libertăţii voinţei. Cuiburile paserilor, fagurii albinelor sunt opere de artă, sau produse

naturale? Este „casa țărănească“ un produs de artă ca și „templul grecesc“, ca și piramidele sau arcul nostru de triumf? Omul poate face cuiburi și faguri, paserea și albina nu pot face nici case nici temple nici piramide nici arcuri de triumf. Dar omul își mai poate imagina că ar putea face lucruri cari par imposibile. Dă-mi un punct de sprijin și voiu mișca pămîntul, a zis Arhimede. Omul a construit mașini de zburat, submarine, aparate de radio etc. Omul e artist genial, animalul nu poate fi decît artizan.

Determinismul ar exclude arta umană, toată arta. Deci și arta socială. Ceea ce ar însemna că ar exista numai *un singur tip* de societate umană, dependent și determinat de natura omului, de caracterele speciei umane, așa cum diferitele specii de animale sociabile își au forma lor socială tipică.

Și Aristotel credea că Statul (cetatea) e un produs natural, că e forma socială specific elină spre deosebire de barbari, cari trăesc în horde ca și animalele. Așa ne învață și sociologia. Societatea e un produs natural, fenomenele sociale sunt fenomene naturale, legile sociale sunt legi naturale. Grozavă eroare. Produs natural e omul animal, preistoric, necunoscut nouă. Produse naturale au fost hordele preistorice cari s'au răspîndit pe suprafața pămîntului, mînate de nevoi și vînate de fiare. Dar din clipa ce s'a născut *omul*, el și-a *construit* societatea după ideea sa despre cum ar trebui să trăiască oamenii ca ființe morale. *Ideea binelui* a dat naștere societăților umane ca opere de artă ale reformatorilor sociali, ale *legiuitorilor*.

Noi nu negăm că există o societate umană ca produs natural. Dar această societate reprezintă, în timp, începutul imaginar al societății, în spațiu, substratul biologic, animal, din care artistul social poate crea societatea umană ca operă de artă. Societatea naturală cuprinde posibilități, virtualități de perfecțiune pe cari conducătorul genial le poate pune în mișcare. Substratul uman natural, biologic, se înoește neîntrerupt după legile biologice. Artistul social nu-l poate creia, așa cum niciun artist nu poate creia materia brută care-i servește pentru înfăptuirea operei de artă. Dar el poate alege materialul dat, îl poate înobila, îl poate modela și purifica, pentru a-l potrivi intențiilor sale.

Formulăm deci *ipoteza* că societatea umană este un produs de artă, este opera conducătorului. Fie că e vorba de familie,

de gintă, națiune sau Stat — toate formele sociale umane sunt produsele *artei de guvernare.*

La formularea acestei ipoteze suntem împinși prin contradicțiile ce se ivesc cu necesitate în doctrinele sociale naturaliste, întemeiate pe concepția deterministă. Ele susțin că societatea umană e determinată, în structura și evoluția ei, de legi naturale inexorabile. Astfel A. Comte enunță legea celor trei stadii, Marx și Engels, înaintarea fatală și necesară a omenirii spre dictatura proletariatului și desființarea claselor sociale, Spencer supune transformările sociale legii „evoluției", iar alți sociologi, mai modești (Pareto) nu văd în prefacerile sociale decît oscilarea sistemelor sociale în jurul unui punct optim de echilibru, oscilații cari ar putea fi prinse în formule matematice, în ecvații și diagrame, așa cum poate fi reprezentat mersul unui motor.

Dar atunci cum se explică varietatea extraordinară a societăților organizate și unicitatea lor istorică? Teocrația egipteană, Statul asirian și cel babilonian, Atena lui Pericle, Monarhia lui Cezar, Franța lui Richelieu, Franța lui Napoleon, Rusia lui Petru cel Mare și cea a lui Lenin, Moldova lui Ștefan cel Mare, Italia lui Mussolini, Germania lui Bismarck și cea a lui Hitler, sunt apariții unice în istorie și nu pot fi explicate prin nicio lege *„naturală"*. Considerîndu-le însă ca opere de artă, fie că artistul e necunoscut (cazul lui Homer în poezie) sau cunoscut, problema își găsește o deslegare — naturală. Cert este că materialul social uman brut, biologic, e influențat de factori naturali: climat, configurația solului, faună și floră, lupta pentru existență între grupurile sociale umane. Aceste înrîuriri își găsesc expresia în structura societății, dînd naștere unei stratificări și cooperări adaptate mediului. Dar să analizăm problema mai deaproape. In acelaș sat, deci în acelaș mediu geografic și biologic, există o mare deosebire între familiile țărănești, deosebiri cari nu pot fi explicate decît prin deosebirile ce există între șefii de familii; totașa deosebirile între sate, orașe și între State. Imperiul roman are altă înfățișare subt August, subt Nero, subt Traian. Dar mai mult. Intre conducători, fie șefi de familii sau de State, apar din cînd în cînd oameni geniali cari crează o nouă formă de organizație, dînd familiei, satului, Statului o constituție inedită, originală, avînd caracterele unei adevărate opere de artă. În domeniul politic amintim reforma lui Dioclețian de pildă, prin care monarhia absolută și birocratică și-a dobîndit forma clasică.

Fără îndoială că toate societățile au conducători, unii dintre

ei geniali, alții mai puțini geniali, alții iarăș incapabili. Cei talentați vor imita pe cei geniali, vor produce opere de artă aparținînd școlii maeștrilor lor, cei incapabili vor strica materialul de care dispun și-l vor distruge chiar, cum e cazul ultimului țar al Rusiei sau al Regelui Spaniei. Intre conducători vom găsi și artiștl desechilibrați, futuriști și cubiști, cum a fost Lenin, care a prefăcut Rusia într'un balamuc dînd-o pe mîna jidanilor, popor care nu mai poate produce genii și talente politice. Jidanii anume sunt deformați prin educația lor, prin credințele și tradițiile lor în așa fel încît, ajunși la posturi de conducere într'un Stat, cată să dea Statului forma teocrației iudaice, adică o formă primitivă, barbară, protoistorică. Ei pot distruge State, dar nu le pot nici construi nici conserva. Lor le lipsește simțul politic, geniul pentru arta politică. Subt conducerea jidovească imperiul lui Petru cel Mare a devenit un monstru politic, un trib de canibali americanizați, pentru cari tăierea rituală a vitelor e o problemă cu mult mai importantă decît toate problemele metafizice, matematice, morale și estetice.

IV.

Ipoteza noastră lămurește fără dificultăți dece nu pot exista *legi istorice*, dece nu poate fi vorba de un *progres* necesar și indefinit, decît numai în înțelesul ce-l dăm noțiunii de progres privind *artele*. Operele de artă se datoresc geniilor, sunt deci contingente. Iliada și Odiseia reprezintă un început și o culme, opera lui Eminescu nu s'a născut prin înaintare continuă, prin „evoluția“ poeziei romînești, ci e înfăptuirea unui geniu, e unică în felul ei și nu poate fi depășită. Tot așa sunt și operele de artă socială (morală, religioasă, politică, economică). Statul fascist e opera lui Mussolini, cel național-socialist a lui Hitler, cel legionar a lui Codreanu.

Ca orice operă de artă, și opera de artă politică, odată desăvîrșită, poate dura o vreme mai lungă sau mai scurtă — depinde de măsurile de conservare, de rezistența materialului, de împrejurări prielnice sau potrivnice. Unele opere au rămas numai ca plan (Republica lui Platon, Tirania lui Machiavelli), altele ca schiță (Statul monarhic al lui Eminescu), altele iarăș n'au fost terminate din cauza morții artistului (imperiul lui Alexandru cel Mare).

Prin analogie cu celelalte opere de artă, înfăptuirile geniilor politice pot fi clasificate după genuri, s'ar putea deosebi

şcoli etc. Totaşa ne-ar fi îngăduit să considerăm istoria politică ca *istorie a artei politice*. *Teoria istoriei* a lui Al. Xenopol ni se înfăţişează, după cele spuse, ca o încercare de „Filosofie a artei politice“, în felul că seriile sale istorice ar reprezenta ceea ce în artele frumoase se numesc *stiluri* primind după caracterul diferitelor arte denumiri diferite. Operele de artă politică puse pe acelaş plan cu toate operele de artă ne-ar înlesni şi o analiză a influenţării reciproce, aşa că nu numai artele frumoase ar fi înrîurite de organizaţia politică, ci şi înfăptuirile în domeniul politic s'ar explica şi prin influenţe ale celorlalte arte. Dacă democraţia liberală a dat naştere unei literaturi în care predomină subiectivismul, spiritul critic şi sceptic (Caragiale), mişcarea politică naţionalistă poate fi considerată ca rod al curentului eminescian.

O importanţă covîrşitoare ar avea însă ipoteza noastră pentru stabilirea precisă a raportului între ştiinţa socială, sociologie, şi arta socială. S'ar curma dintr'odată pretenţiile sociologilor, a teoreticienilor, de a se erija în reformatori sociali şi mari oameni de Stat. Sociologia poate contribui, ca orice ştiinţă, la perfecţionarea mijloacelor *tehnice* de guvernare, de conducere, ea poate înlesni o pregătire tehnică mai temeinică a conducătorului genial, creator. Dar ea nu poate face dintr'un om fără aptitudini de conducător un Bismarck, Mussolini, Hitler sau Codreanu. Sociologia studiază substratul social, realitatea socială, descoperind legile sociale statice şi dinamice, dar ea nu poate nici preconiza forma cea mai bună de organizare socială nici nu poate prevedea ce fel de formă va crea geniul politic. Aşa cum fizica şi chimia cercetează proprietăţile corpurilor, gramatica proprietăţile limbii fără ca fizicianul sau chimistul cunoscînd însuşirile marmorei şi a metalelor să poată crea opere de arhitectură şi sculptură sau filologul cunoscînd structura limbii să creeze opere literare, totaşa sociologul nu va fi, ca sociolog, în stare să „reformeze“ societatea.

Tehnica politică va trebui să ţină seama de cercetările sociologiei, cum şi ale multor altor ştiinţe (nu numai sociale). Inginerii sociali, tehnicienii, au o funcţiune bine stabilită în desăvîrşirea operei de artă a geniului politic precum şi în conservarea şi *reproducerea* ei. Prin tehnicieni se păstrează *stilul*, maniera, în arta politică şi prin ei se pot naşte organizaţii politice după regulele scoase din opera geniului. Dar aceşti tehnicieni sunt şi cea mai mare piedică pentru crearea unei noui opere

de artă. Şi geniile politice trebue să lupte împotriva talentelor cari nu se pot desbăra de ceea ce au învăţat în şcoala politică în care şi-au făcut ucenicia.

Astfel politicienii noştri, democraţi şi liberali, selecţionaţi prin demagogie, corupţie şi favoritism, apără cu îndîrjire o formă de organizare ce se găseşte în plină descompunere. Ba mai mult. Mentalitatea lor deformată de şcoala politică individualistă liberală îi mînă în braţele comunismului iudaic, deoarece ei nu pot opune împotrivire banului corupător aruncat cu dărnicie de finanţa internaţională jidovească cu scopul distrugerii naţiunilor creştine. De aci marea primejdie a depravării şi degenerării substratului uman romînesc. Lipsit de o elită de tehnicieni sociali, frămîntat de toţi germenii disoluţiei biologice şi psihice introduşi de agenţii internaţionalei jidoveşti, neamul romînesc se zbate în ghiarele morţii. In astfel de momente critice ale istoriei unei naţiuni intervine acţiunea omului mare, a conducătorului genial în stare să dea substratului uman o nouă formă, forma *operei de artă a geniului*. Azi noi privim cu mîndrie şi înfrigurare cum se desluşeşte tot mai bine închegarea Statului legionar, a Statului naţional romînesc. Prin acţiunea conducătorului substratul social romînesc se mlădiază, dobîndind tot mai lămurit structura unui organism social armonic şi echilibrat. Ideea străbate materia, îi pune în mişcare elementele cari se aşează la locul lor după legile creaţiei *artei sociale*. Generaţia tînără, viguroasă, senzibilă la suflul înviorător al unei noui epoci de renaştere naţională, deschide drumul pentru împrospătarea tuturor forţelor latente ale neamului romînesc. Cîntecul legionar zgudue conştiinţele, tabăra legionară pune braţele în mişcare şi minunea naşterii unui Stat puternic se petrece subt ochii noştri.

Traian Brăileanu

Problema Arcăşiilor

Nu apucase Dimitrie Străchinaru să închidă bine ochii şi la căpătăiul muribundului se îndesau corbii vieţii politice pentru a-şi însuşi prada: Arcăşiile. Dacă n'ar fi vorba decît de o luptă în jurul conducerii, fără să se urmărească abaterea acestor organizaţii de pe făgaşul lor natural pe o pantă periculoasă existenţii lor, ca şi corpului social din care fac parte, n'am avea nimic de zis. Dar lupta pentru acapararea conducerii, cu ajutorul prefecţilor, poliţiei şi organelor de inspecţie ale învăţămîntului, pare să aibă un substrat mai adînc, decît acela al

satisfacerii unei ambiţii de dominare sau, Doamne fereşte, a unei ambiţii neînduplicate de a se sacrifica — avînd de altfel pilda morală înaltă a lui Dimitrie Străchinaru — pentru binele şi viitorul lor!

Pentru a lămuri problema şi pentru a putea trage învăţăminte de viitor, e necesar, credem, să aruncăm o privire retrospectivă asupra trecutului lor. Ca să putem spune ce trebue să fie Arcăşiile, e bine să ştim ce au fost ele. Nu se poate trece peste trecutul unei instituţii şi funcţiunea pe care a îndeplinit-o, hotărîndu-i dintr'o dată, prin capriciul sau interesele unor persoane, altă menire, alt scop fără a-i primejdui existenţa.

I.

Stăpînirea habsburgică urmărea contrabalansarea elementului romînesc din Bucovina prin infiltrarea, în acest ţinut, a Ucrainenilor, în special a celor din Galiţia, prin sprijin material şi încurajare morală. Guvernatorul Burguignon a accentuat, la începutul sec. XX lea, această tendinţă, mergînd pînă la persecuţie şi teroare contra Romînilor. Pe de altă parte, a acordat Ucrainenilor libertate deplină manifestărilor lor cultural-naţionale, sprijinindu-i chiar cu sume însemnate de bani. Sub acest imbold, intelectualii ruteni, trec la organizarea tineretului lor sătesc în aşa numitele societăţi „Sicz". Acţiunea aceasta s'a întins repede şi în satele cu o minoritate ucraineană disparentă.

Scopul lor imediat era să întrerupă contactul populaţiei romîneşti dela sate cu organizaţiile studenţeşti. Urmăreau, apoi, trezirea conştiinţei naţionale în masele ţărăneşti ucrainene şi ridicarea nivelului cultural şi economic al lor. Ceva mai mult, aceste organizaţii, fiind constituite sub masca unor societăţi de pompieri, primeau o educaţie militară, obţinînd şi dreptul de a purta unele arme.

Elementul ucrainean cîştigase fără îndoială teren. Recenzămîntul din 1910, deşi măsluit de stăpînirea austriacă, totuşi conţinea o parte de adevăr, iar umflarea cifrelor referitoare la populaţia ruteană a avut drept urmare trezirea Romînilor la realitate. Iar înfiinţarea acestor organizaţii îndreptate exclusiv în contra lor, a grăbit procesul de apărare prin aceleaşi mijloace. Reacţiunea se produce prompt şi viguros. „Voinţa Poporului" din 8 Ianuarie 1905, anunţă înjghebarea primelor încercări: „Arcaşii, aşa se vor numi — după cum se zvoneşte — reuniunile flăcăilor de pe la sate, al căror scop va fi îndeletnicirea cu

arme de foc, gimnastică, ajutor în cazuri de incendii. Ruşii au deja aceste societăţi numite „Sicz". E timpul suprem ca noi Romînii să organizăm holteimea şi gospodarii tineri".

Statutele au mai adaus la scopul de mai sus şi „desvoltarea culturală şi socială a membrilor". Tendinţa ce o urmăreau nu trebue s'o căutăm numai în formularea ei în statute, căci dacă ar fi expus-o pe faţă, constituirea şi funcţionarea lor n'ar fi avut loc niciodată. Prin coroborarea statutului cu activitatea arcăşiilor şi cu susţinerile celor ce au luat parte activă la mişcarea romînească din Bucovina dela 1905 înainte, se poate deduce, în mod precis, scopul pe care l-au avut în vedere. Arcăşiile urmăreau organizarea păturei ţărăneşti pe baze militare, deprinderea ei cu armele de foc, deşteptarea conştiinţei de neam, ridicarea nivelului cultural şi material al ţărănimii pentru a lupta mai cu succes în contra primejdiilor ce ameninţau elementul romînesc din Bucovina.

Prefaţa regulamentului alcătuit de societatea studenţească „Dacia" lasă să se înţeleagă acest lucru. Sub masca apărării membrilor lor contra incendiului, ne spune: „In arcăşie se pot aduna toate puterile tinere ale satelor noastre spre a apăra cu ele averea aproapelui de nimicire. Arcăşiile vor strînge la un loc tineretul, *îl vor face atent asupra pericolelor, ce-l ameninţă din toate părţile, îl vor înfrăţi şi cultiva fiziceşte şi moralmente*", şi ca s'o dreagă în faţa autorităţilor adaugă „şi vor apăra cu el averea şi viaţa aproapelui". Iar mai departe: „E în interesul inteligenţei de pe la sate, ca să se apuce serios de muncă, şi să creeze în fiecare sat arcăşii şi cu cît va face-o aceasta mai degrabă, cu atît va putea pune mai de timpuriu stavilă mizeriei ce bîntue poporul şi-şi va putea cîştiga meritul de a fi fost *o adevărată plăzmuitoare şi păstoare a unui neam viguros*". Se poate ceti clar printre rînduri că nu starea economică a indivizilor şi nici pericolul incendiilor gospodăriilor lor a determinat acea reacţiune viguroasă, *ci pericolele ce veniau din toate părţile*, ameninţînd fiinţa morală şi biologică a neamului romînesc din această parte a ţării. Şi care erau aceste pericole? Unul dintre ele l-am enunţat mai sus: Tendinţa Ucrainienilor spre acapararea teritoriului acestei provincii prin înfiltrare în masă şi prin desnaţionalizarea satelor romîneşti. „E timpul suprem, ca să punem pieptul contra puhoiului, ce ne ameninţă" spunea preotul Vorobchievici la inaugurarea primei arcăşii, în Cuciurul Mare, la 16 Iulie 1905.

Al doilea pericol, tot atît de simțit ca și primul, era cel jidovesc. In Bucovina, era o mișcare antisemită destul de pronunțată. Invazia hoardelor semite în orașe și mai ales la sate, ca și favorurile acordate de stăpînirea austriacă, au creat o stare de spirit ostilă lor, care a fost concretizată în măsurile de ordine economică pe care și le propusese Arcășiile să le traducă în fapt.

Ridicarea economică a păturii țărănești, avea de obiectiv acapararea comerțului în mîni romînești și înlăturarea intermediarului și speculatorului semit.

Numai așa se explică încercările de discreditare și de sabotare a Arcășiilor de către jidani. Societatea Arcășească din Prisăcăreni cerea prezența Dacienilor la constituirea oficială, de oarece cîțiva membri se retrăseseră ascultînd de jidani. Arcășia din Boian-Lehăceni, solicită concursul acelorași Dacieni. Temîndu-se de contra-propaganda jidanilor, manifestînd totuși încredere în acțiunea lor: „Iară noi avem nădejde în bunul Dumnezeu și dela domnii, care păstrează limba și moșia dela străbunii noștri, care au scos-o din ghiarele dușmanilor și amu noi să lăsăm să meargă iarăși nespălaților celor fără de lege și credință?". Iar ziarul jidovesc „Allgemeine Zeitung" acuza arcășia din Davideni de excese antisemite[1]. Intelectualii ca și arcășiile țărănești își dădeau seama de pericolul jidovesc, deși împrejurările nu le-au permis să-l sesizeze decît sub aspectul de cucerire economică. Al treilea pericol îl prezinta stăpînirea streină prin imperialismul ei politic și cultural. Ca o reacțiune în contra influenței culturii germane, avem manifestările culturale romînești atît la sate cît și în oarșe. Ele erau numeroase și adunau Romînii indiferent de clasă socială. Programul artistic era curat romînesc, iar portul național frecvent și la mare cinste. Se căuta asiduu să se scoată în relief creațiile poporului romînesc, indiferent de granițe politice. Militarizarea păturei țărănești ca și deșteptarea conștiinței de neam, prin afirmarea culturii romînești, își avea un scop bine definit: surparea monstrului Habsburgic.

Acestea erau obiectivele arcașiilor, iar rostul lor nu putea fi altul. După războiu, arcășiile au decăzut. Ideea că dușmanii neamului romînesc sunt în afara granițelor, că cei dinăuntru au

---

[1]) Informațiile acestea le-am cules din Istoricul Daciei: 25 de ani de activitate studențească. 21 Mai 1905—21 Mai 1930 de Filaret Doboș.

dispărut, că Statul nostru are numai Romîni care trebue să convețuească într'o armonie frățească, a pătruns prin școală și presă în toate straturile sociale și a sleit, ca o consecință fatală, și resortul activității lor. Ca orice instituție ce și-a realizat idealul, sau a renunțat la el sub o împrejurare sau alta, arcășiile au continuat să supraviețuiască în baza legii inerției, făcîndu-și din mijloace scop. Politicianii au profitat de această situație și le-au utilizat formîndu-și din ele platforme politice. S'au văzut arcășii cari întîmpinau diferiți oameni politici, și formau decorul întrunirilor electorale. Din instrumente de luptă puse în slujba unui ideal comun, ele deveniseră unelte în mîna politicianilor pentru satisfacerea ambițiilor și intereselor lor. Și bine înțeles, odată cu compromiterea politicianului romîn, a urmat și discreditarea lor. Consecința a fost, că multe dintre ele se desființaseră, multe suspendaseră orice activitate și nu existau decît cu numele, iar restul cîte mai dădeau semne de viață, activau sub imboldul unor intelectuali de inimă cari nu uitaseră tradiția nobilă a lor, sau sub conducerea cîte unui învățător mai tînăr care avea nevoe de activitate extra-școlară.

Din Arcășii nu mai rămăsese, prin anii 1928—1930, decît ruina unui trecut glorios.

A intervenit, în urmă, Dimitrie Străchinaru. Activitatea lui e cunoscută. Sfîrșitul anului 1934 și începutul anului 1935 găsesc, în urma muncii lui neobosite, Arcășiile readuse la viață și complet reorganizate. Moartea lui le-a pus din nou în impas. Ea nu i-a dat răgaz să le insufle credința noului ideal. Ele erau legate de persoana care le-a dat supremul sacrificiu. Cînd însă a început să le arate care-i menirea lor și crezul pentru care trebue să lupte, Dimitrie Străchinaru a fost chemat în lumea celor drepți. Arcășiile au rămas desorientate, iar succesiunea lor deschisă. Unii și-o revendică pe bază de testament, alții pe baza legii, iar categoria a treia pe baza trecutului și în special a viitorului.

Nu e în intenția noastră să lămurim chestiunea succesiunii și să indicăm succesorul îndreptățit la această moștenire. Nu aceasta e problema ce ne preocupă. Pe noi ne inteteresează crezul căruia arcășiile să-i ridice altar de jertfă și drumul pe care trebue să meargă pentru a fi utile neamului. Și pe acestea vroim să le arătăm la lumina istoriei și a imperativelor de ordin național.

II.

Arcăşiile, am văzut, erau instrumente de luptă bine organizate pentru a lupta în contra celor trei pericole amintite. O schimbare de crez şi tactică din partea lor, ar fi justificată numai în cazul cînd obiectivele pe care le urmăreau ar fi fost atinse, fie prin realizarea idealului, fie prin dispariţia pericolului.

S'a schimbat, însă, ceva în decursul timpurilor? Să vedem!

Pericolul Ucrainean e tot atît de iminent ca şi în 1905, dacă nu cumva, după cum susţin cunoscătorii buni ai acestei probleme, a devenit chiar mai acut.

Desnaţionalizarea satelor romîneşti din Nordul Bucovinei continuă cu oblăduirea şi concursul inconştient al politicianului romîn, care le-a dat limbă ucraineană în şcoli, învăţători şi preoţi ucraineni. Agitaţia acestora e mai puternică şi mai bine susţinută decît sub stăpînirea austriacă şi ia, cînd aspectul de revendicări naţionale, cînd cel de revendicări comuniste, deopotrivă de periculoase pentru Statul romîn. Puţinele măsuri luate fiind insuficient susţinute, s'au întors şi ele contra Romînilor. E vorba de colonizările din Nordul Bucovinei, din cîteva sate. Cam 25% dintre colonişti, neputînd să-şi închgebeze cîte o gospodărie, şi-au vîndut loturile, întorcîndu-se în satele lor de origine. În afară de aceasta, loturile vîndute au intrat în mîinile Ucrainenilor.

Prin desnaţionalizare şi dobîndirea de pămînt, zilele noastre marchează astfel, sub ochii noştri, un proces continuu de regresiune teritorială a elementului romînesc în faţa celui ucrainean. Congresele studenţeşti, de altfel, au sesizat în fiecare an opinia publică şi Guvernul Ţării asupra acestui fapt, dar fără nici un rezultat concret.

Pericolul jidovesc a devenit mai puternic şi se manifestează sub cele mai multiple aspecte. Expansiunea lor economică s'a accentuat simţitor, ca să nu zic zdrobitor. Comerţul de orice fel şi industria mare sunt în mînile lor exclusive. Iar industria mică, pînă şi cea a produselor ţărăneşti, e pe cale de a fi cu desăvîrşire acaparată de ei. De unde înainte de războiu erau multe sate în Bucovina, unde nu puteau pătrunde din cauza rezistenţii ţăranului romîn, azi fiecare sat îşi are paraziţii săi. Rezistenţa ţăranului a cedat cu desăvîrşire. Fiecare jidan e proprietar al casei unde s'a stabilit şi tendinţa lor e să pună mîna şi pe proprietatea agricolă. Exemple avem în Bucovina cu

munţii noştri, iar în Basarabia e recent cazul scandalului cu societatea de colonizare a lor în mase. Bucovina cu bogăţiile ei, în special cu cele ale Fondulni bisericesc, avînd şi concursul nelimitat al aceluiaş politician, a atras cel mai mare procent de jidani, raportat la numărul ei total de populaţie.

E deajuns numai această latura a problemei jidoveşti pentru a ilustra teza noastră.

Al treilea pericol a dispărut ce-i drept, dar a fost înlocuit prin altul. Stăpînirii Habsburgice i-a urmat dominaţiunea politicianului romîn, corupt, venal şi anaţional, iar influenţa germană a cedat locul celei evreeşti. Dacă intelectualii din Bucovina dinainte de războiu prezentau o omogenitate politică, luptînd pentru acelaş crez şi aceleaşi interese, epoca de după războiu găseşte întreaga clasă conducătoare, de pe întreg cuprinsul Statului romîn, într'o luptă de exterminare reciprocă şi la remorca intereselor jidoveşti. Masele ţărăneşti n'au putut scăpa influenţii lor. Ele au fost atrase în luptă şi împărţite în tabere adverse, furnizînd trupe de manevră pe cîmpul de luptă electoral pentru satisfacerea intereselor lor. Omogenitatea satelor din Bucovina a fost transformată în învrăjbire şi ură reciprocă între ţărani. Iar această operă a fost ajutată şi e în curs de desăvîrşire de către literatura jidovească, care urmăreşte să distrugă şi omogenitatea ideologică a ţărănimii, formată de tradiţie, obiceiuri şi credinţă.

Şi să nu uităm un lucru: *Singura rezistenţă în contra dezagregării totale a comunităţii romîneşti o formează încă pătura ţărănească.* Clasa noastră conducătoare nu s'a putut constitui pînă acum într'o elită naţională. „S'au constituit numai bande de politicieni corupţi cari plătiţi de jidani şi conduşi de francmasonerie, pregătesc aşezarea stăpînirii barbarilor în ţara noastră“ [1]).

Dar politicianul romîn nu se mulţumeşte cu situaţia lui. El urmăreşte să distrugă şi omogenitatea de jos prin şcoală, presă, propagandă etc. E elocvent în acest sens cazul deputatului romîn Leancă. Acesta în faţa consiliului de războiu din Chişinău, cu ocazia procesului comuniştilor Constantinescu-Iaşi et com, s'a pronunţat pentru propaganda contra dragostei de neam, contra siguranţei statului romîn şi contra credinţei strămoşeşti. Şi nu e un caz sporadic. Aceasta este acţiunea întregei clase conducătoare, numai că unii sunt mai conştienţi de acest fapt, iar alţii nu unii mai sinceri, iar alţii mai „diplomaţi“.

---

[1]) Traian Brăileanu: Legea degenerării elitelor, din No. 10 al „Insemnărilor Sociologice“.

III.

Aceasta este situația după războiu. Unirea tuturor Romînilor într'un singur stat, n'a pus comunitatea romînească la adăpost de forțele ce-i sapă la temelie. Pericolele de dinaintea războiului, cu schimbarea pe care am semnalat-o, rămîn în picioare și s'au agravat. Prin urmare, nici nu se poate vorbi de o schimbare de crez și tactică din partea Arcășiilor, ci din contra ele trebue să-și însutească puterile pentru a putea rezista contra primejdiilor ce ne pîndesc.

Și în această situație, unele persoane urmăresc abaterea lor dela această cale prin educația pe care doresc să le-o facă și prin politicianizarea lor. Dar ce se urmărește prin această educație oficială? Prima grijă a ei e înfrățirea socială a tuturor „Romînilor". Cei de origine etnică să nu facă deosebire între ei și străinii botezați cetățeni romîni. Cu toții doar luptă „pentru binele și prosperarea" acestui stat! Dușmanii Statului romîn sunt în afara granițelor. Înlăuntru nu sunt decît „Romîni". Pericolul ce amenință Statul romîn e la granițele lui politice, și nu iar cele morale ale comunității romînești! Diversiunea ce se încearcă e limpede ca apa din izvor. Prin afirmația zilnică a acestui lucru se caută să se sustragă atenția dela pericolul intern. Nimeni nu poate afirma că hotarele noastre politice sunt în deplină siguranță, dar pentru fiecare e clar că aceste hotare nu vor fi apărate de toți „Romînii", ci numai de cei din hotarele comunității romînești. Dar acest lucru se neglijează sistematic ca și înarmarea Țarii cu ustensilele necesare apărării ei. Educația oficială e preocupată de înfăptuirea unei desăvîrșite armonii între cetățeni, fără deosebire de neam și credință. Ori, cum străinii, și în primul rînd jidanii, sunt naționaliști fanatici, armonia nu s'ar putea realiza decît prin distrugerea naționalismului romînesc și destrămarea comunității romînești, astfel că Romînii, pierzîndu și conștiința națională, ar deveni robii comunității jidovești.

Cei ce se opun monstruozității acestei concepții, sunt considerați ca subversivi și periculoși siguranței și ordinei publice. Politicianii momiți de banul jidovesc și buimăciți de teoriile comuniste nu văd că educația lor pregătește întronarea comunismului iudaic la noi în Țară. Constantinescu-Iași oare n'a fost crescut în această educație oficială de către Universitatea din Iași, sub aripa profesorului Bărbulescu, ca tot cu sprijinul ace-

stuia — deşi ştia că e comunist — să i se creeze o catedă specială la Facultatea de Teologie? Ce-a făcut mai mult Constantinescu-Iaşi decît să tragă ultimele concluzii ale acestei educaţii? Dar mai mult! Nu cumva întreaga noastră clasă conducătoare îmbrăţişează ideile comunistului Constantinescu-Iaşi, fiind contra războiului, a fasciştilor şi contra oricărei deosebiri a cetăţenilor după credinţă şi origine etnică, exact cum se spune la Constituţie?

Martore sunt faptele ei de toate zilele. Şi e deajuns să ne limităm la procesul dela Chişinău, în care acuzaţii sunt apăraţi de un fost ministru de justiţie şi actual şef de partid, în care depoziţiile profesorilor universitari, secundari şi ale învăţătorilor (ale celor însărcinaţi cu formarea viitorilor oameni politici şi a viitorilor soldaţi), au uluit consiliul de războiu şi pe cei ce mai au o fărîmă de conştiinţă romînească. Cum s'ar explica de altfel ascensiunea socială a comuniştilor Constantinescu-Iaşi, Braşoveanu şi a celorlalţi, dacă mediul n'ar fi prielnic ascensiunilor acestora şi protivnic celor ce-şi iubesc neamul?

Între profesorul comunist dela consiliul de războiu din Chişinău şi clasa conducătoare nu văd altă deosebire decît că primul a făcut greşeala să treacă la fapte şi nenorocul să dea peste organele militare. Şi ca această educaţie să reuşească pe deplin, organele statului iau cele mai severe măsuri în caz de abatere dela linia şi spiritul ei. Să dăm numai un exemplu. Un profesor secundar dela un liceu din Bucovina, ca să complecteze o lecţie la sociologie, despre „Circulaţia elitelor", a recomandat elevilor un articol al prof. univ. Traian Brăileanu, cu titlul „Demagogia şi circulaţia elitelor" din „Insemnări Sociologice", cu atît mai mult, cu cît manualul e tot al D-Sale.

Peste o săptămînă se trezeşte cu un inspector general, trimis direct de Ministerul Instrucţiunii, pentru a cerceta „cazul". Rezultatul: respectivul profesor a fost mutat cu întreaga familie, adică cu toate rudele pe care le-a avut în învăţămînt, minus un frate care e prof. definitiv, într'un oraş înstrăinat din nordul Bucovinei, unde să nu se poată afirma că există o naţiune romînă undeva pe suprafaţa pămîntului. Totodată în ordinul de mutare i se punea în vedere să nu mai răspîndească revista gardistă — nici nu legionară măcar, ci deadreptul gardistă — „Insemnări sociologice", care e de natură să învrăjbească „cetăţenii" întreolalta. In caz de abatere, era asigurat de toată solicitudinea Ministerului. Tot la acelaş liceu, elevii jidani sunt surprinşi de poliţie, într'o tavernă, în plină şedinţă comunistă. Rezultatul: au fost

eliminaţi cîţiva dintre ei, pe două sau trei zile, pentrucă au „întîrziat“ în oraş peste orele permise de şcoală.

Mai e nevoe de exemple pentru a ne documenta asupra educaţiei oficiale, asupra spiritului ce l-a creat şi asupra consecinţelor fatale pentru neamul romînesc? Cred că nu.

Aceasta e educaţia pe care vreau s'o facă Arcăşiilor şi prin ele ţăranilor. Ei trebuesc să trăiască în frăţietate cu toţi „cetăţenii“ Romîniei. Dacă aceşti „cetăţeni“ te atacă din toate părţile, tu trebue, ţăran romîn, pentru a fi cult, civilizat şi pe deasupra umanitar, să-i îmbrăţişezi şi să rabzi pînă ce-ţi vei da şi ultima suflare.

Şi ca diversiunea să reuşească cît mai bine, se propune ca ideal de cultură, înmagazinarea cît mai multor cunoştinţe. De aici a doua lozincă a educaţiei oficiale la sate: culturalizarea ţărănimii. Situaţia e identică cu acea a unui comandant de armată, care, în timp ce trupele adverse ar înainta, el ar căuta să introducă pe soldaţii săi în taina filosofiei lui Hegel sau în acea a sistemului solar. Nu e diferenţă de situaţie între acest caz şi poziţia comunităţii romîneşti faţă de celelalte, căci ceeace există între ele nu sunt raporturi normale ci un adevărat răsboiu.

De aceea, în împrejurările actuale, cult nu poate fi decît acela ce e bine pregătit de luptă şi gata de sacrificiu pentru salvarea comunităţii romîneşti. Cînd ea va fi aşa de puternică, încît să nu poată fi ameninţată de cineva în fiinţa ei spirituală şi biologică, atunci poate ne vom putea permite luxul să schimbăm înţelesul noţiunii de cultură.

Căci de altfel, întru cît s'ar îmbunătăţii situaţia pe care o dorim altfel, dacă toţi ţăranii ar fi tot atît de instruiţi cum e clasa noastră conducătoare, dîndu-le aceeaş educaţie? Cred din contra, că s'ar agrava. Şi doar nu ne putem plînge că ea n'ar fi îndeajuns de „cultă“.

Platon susţinea ca republica visată de el să fie condusă de filosofi. Dar cîtă deosebire între educaţia naţională şi morală pe care le-o cerea el şi cea pe care o au intelectualii noştri! Pînă la schimbarea referinţelor, repetăm din nou: numai acel ce se identifică cu crezul de apărare a neamului în contra oricui şi prin orice mijloace, e cult şi romîn; cine nu, e incult şi străin pentru neamul romînesc.

Al doilea pericol care urmăreşte să abată Arcăşiile dela ţelul lor e politicianizarea lor. Microbii dezagregării sociale şi

naționale, demagogii anaționali, se înfiltrează ori unde-și pot desvolta acțiunea nefastă. Atît timp cît le-a condus Dimitrie Străchinaru, arcășiile erau atît de sănătoase, încît orice încercare de molipsire a fost ușor respinsă. După moartea lui, rămînînd fără conducător, au găsit partea slabă a lor și caută în prezent cu orice preț, să pună mina pe conducere pentru a-și putea valorifica mai bine interesele lor dispunînd și de „forță" necesară în fața opiniei publice.

Aceste sunt cele două primejdii, — educația anațională, sau mai bine zis antinațională și politicianizarea, — care tind să sustragă arcășiile, dela lupta contra exploatării și dominațiunii elementelor alogene și dela lupta contra crimei de trădare a bandelor de politiciani.

Istoricul lor ne spune că ele au fost instrumente de luptă, în contra barbarilor. Amenințarea cu stăpînirea acestora este azi mai iminentă ca oricînd. Pentru aceasta, arcășiile trebue să respingă încercările de abatere a lor dela adevăratul drum și să rămînă ceea ce au fost și în trecut. Iar dacă li se propun avantajii materiale seducătoare, ele să nu uite că Arcașii Moldovei și-au cîștigat dreptul la nemurire prin vitejiile lor pe cîmpul de luptă. Faptele mari se realizează prin muncă, suferință și sacrificiu și nu prin transporturi gratuite pe C. F. R. sau alte avantajii de ordin material. Și odată aceste momeli înlăturate, grija lor va trebui să fie refacerea solidarității morale a satelor prin lupta contra străinilor și a politicianilor. Intărirea comunității morale romînești trebue să plece dela întărirea comunităților familiale și sătești. Și aici arcășiile au de spus un cuvînt hotăritor.

Și ca un imbold la luptă și rezistență contra ispitelor copios oferite citez, ca încheere, cîteva rînduri, scrise de D-l Filaret Doboș, în prezent Inspector General al învățămîntului din Bucovina: „S'au ivit însă oameni și chiar grupări politice, cari au comis sacrilegiul, încercînd să-și facă prin arcășii, sau creațiuni similare, un piedestal politic în masele țărănești.

Spre marea lor cinste, vechile arcășii bucovinene au respins cu hotărîre aceste tentative, ale falșilor profeți. Ele își continuă în liniște și cu demnitate activitatea lor tradițională, păstrînd mereu legăturile sfinte cu „Dacia" [1]).

Aceasta e calea adevărată pe care trebue să continue a merge Arcășiile cu toate că autorul citat și-a schimbat deatunci părerea în mod radical, trecînd în fruntea taberei sacrilege.

Ion Țurcan

[1]) Filaret Doboș: op. cit. pg. 61.

Feminizare și efeminare

I.

Orice tendință de reformă socială trebue să pornească dela cercetarea dacă temeliile societății, instituțiile ei de bază sunt sănătoase și rezistente. Și lămurit lucru este că cea mai importantă instituție este familia. Oricît de întinsă, oricît de complicată în structura ei ar fi o societate, puterea ei, biologică și spirituală, se sprijină pe organizația familială. Toți reformatorii sociali, teoreticieni și oameni practici, au recunoscut acest adevăr, iar legiuitorii au dat atenție cuvenită acestei instituții. Iar dacă în cursul secolului XIX societățile civilizate au arătat semne de desagregare și decadență, de instabilitate și neîncetată zvîrcolire revoluționară, cauza trebue căutată, cum bine a arătat Auguste Comte, mai ales în disoluția familiei, în distrugerea nucleului social care este familia.

Forma familială care a îngăduit popoarelor europene să se ridice la înaltă civilizație și la putere politică este cea monogamă și patriarcală, în care sfera de activitate a bărbatului și cea a femeii sunt bine delimitate una față de alta, fără ca situația femeii să fie degradantă și umilitoare. Bărbatul se ocupă de politică și conduce gospodăria, femeia muncește în gospodărie alături de bărbat, naște și crește copii. Funcția biologică a femeii o oprește dela unele ocupațiuni bărbătești și îi fixează locul, deosebit și specific, în societate. Se'nțelege că raporturile între bărbat și femeie n'au rămas neschimbate în cursul istoriei [1]). Complicarea structurii sociale prin transformarea instituțiilor politice, religioase, morale, economice a influențat adînc asupra organizației familiale, schimbînd adeseori în mod pronunțat situațiunea femeii. În cercetările ce s'au făcut asupra acestei probleme, nu s'a ținut însă îndeajuns seama de faptul că organizația familială și situația femeii nu se schimbă în aceeaș societate în mod uniform, ci în dependență de clasele sociale, de profesiuni și ocupațiuni. Astfel cele mai adînci schimbări a suferit organizația familială în clasele conducătoare, pe deoparte, și în clasa muncitorilor industriali, pe de altă parte, pe cînd familia țărănească de pildă și-a păstrat structura originară.

Noi nu afirmăm deci că familia umană ar avea sau ar

---

[1]) *Gaston Richard*, în cartea sa „La Femme dans l'histoire" (Paris 1909) tratează pe larg această problemă.

trebui să aibă o structură rigidă şi că ar exista un singur tip (ideal) de familie. Dimpotrivă, credem că familia umană e mlădioasă şi adaptabilă diferitelor condiţiuni concrete (istorice). Dar cert este că funcţia principală a familiei este perpetuarea societăţii, *atît din punct de vedere biologic cît şi spiritual*. Ori, această funcţie familia nu şi-o poate împlini, dacă femeia e sustrasă rolului ce-l are în temeiul caracterelor ei psiho-fizice, deosebite de cele ale bărbaţilor. O societate în care femeia nu vrea sau nu poate să-şi îndeplinească îndatoririle ei naturale şi sociale *de femeie* e ameninţată cu pieirea şi dispariţia. În acelaş mod se prezintă problema şi pentru diferitele clase sociale. O elită socială lovită de flagelul sterilităţii naturale sau artificiale a femeilor este pe cale de degenerare şi destrămare.

Mlădierea structurii familiei nu poate depăşi deci limitele trase de legile biologice fără a primejdui existenţa societăţii sau fără a provoca cel puţin neîncetate tulburări ale echilibrului social.

Comunismul marxist atacînd elita burgheză pentru a o prăbuşi a deschis lupta şi împotriva familiei „burgheze", ştiind că distrugerea familiei va grăbi catastrofa. Comunismul intrat pe mîna internaţionalei iudaice a proclamat egalitatea femeii cu bărbatul, „emanciparea" femeii devenind o lozincă de luptă împotriva burgheziei „reacţionare". Cum, pe de altă parte, principiile liberalismului individualist se potriveau de minune cu această teorie, familia burgheză începu să cedeze, să slăbească şi, în sfîrşit, să îngădue intrarea femeii în viaţa publică cu aceleaşi drepturi ca şi bărbaţii. Astăzi acest proces şi-a ajuns aproape limita: femeia e „egală" cu bărbatul. Au mai rămas cîteva funcţii (armata, magistratura şi preoţia) în cari n'au pătruns încă femeile — dar nu se ştie ce va aduce ziua de mîine...

II.

Familia, ca orice *organizaţie*, se întemeiază pe eterogeneitatea elementelor componente şi pe ierarhia lor. Ceea ce nu înseamnă că femeia este „inferioară" bărbatului, ci numai că ea se „deosebeşte" de bărbat. Ea este egală în inteligenţă, sentiment, voinţă, putere fizică etc. Adică: există femei inteligente şi mai puţin inteligente, atît comparate între ele, cît şi cu bărbaţii, tot astfel cu privire la celelalte însuşiri. Dar toate însuşirile şi caracterele ei au un timbru femenin. Femeia rămîne femeie. Prin urmare în orice funcţie publică ar fi pusă, femeia nu-şi poate

tăgădui şi înăbuşi caracterul ei de femeie. Dar acest lucru n'ar avea nicio însemnătate, dacă prin activitatea femeilor în viaţa publică nu s'ar distruge familia şi nu s'ar distruge morala. Feminizarea vieţii publice duce cu necesitate la *efeminare*, şi, în urmă, la bolşevizare şi anarhizare.

Dacă femeia, în loc să fie educată pentru a conduce o gospodărie, pentru a creşte copii în frica lui Dumnezeu şi în respect pentru legile morale, primeşte o educaţie pentru a ocupa o funcţie: cine va naşte şi va creşte copii? Chiar dacă naşte copii, aceştia nu rămîn oare pe mîna servitorimii şi a unor persoane cărora nu le pasă de viitorul copiilor? Necesitatea unei educaţii îngrijite şi temeinice a femeii, după condiţia ei socială, e recunoscută de toată lumea. Platon, Aristotel, Fénelon şi toţi pedagogii şi oamenii de Stat cer o educaţie îngrijită a femeilor. Expunerile lui Aristotel sunt mai ales instructive. Familia, zice el, este o parte constitutivă a Statului, şi, cum femeile şi copiii sunt părţi ale familiei, buna orînduire a Statului atîrnă fără îndoială de cultura femeilor şi a copiilor, „fiindcă femeile formează jumătate din populaţiunea liberă în Stat şi din copiii lor vor ieşi odată ocîrmuitorii Statului". „Relaxarea legilor lacedemoniene cu privire la femei este totdeodată contrară spiritului Constituţiunii şi bunei ordine a Statului. Bărbatul şi femeia, amîndoi elemente ale familiei, alcătuesc, se poate zice, totdeodată şi cele două părţi ale Statului: aici bărbaţii, dincolo femeile; aşa că pretutindeni unde Constituţiunea a orînduit rău poziţiunea femeilor, trebue să se spună că o jumătate a Statului este fără legi". La Sparta femeile au hotărît de soarta multor afaceri; „dar atunci, întreabă Aristotel, ce deosebire e că femeile guvernează în persoană, ori că aceia cari guvernează sunt conduşi de către ele"? Şi el încheie: „neorînduiala femeilor, pe lîngă că este în sine o pată pentru Stat, împinge pe cetăţeni la lăcomie neînfrînată de avuţie".

Femeile trebuesc educate, dar educaţia lor nu poate fi la fel cu cea a bărbaţilor, nici educaţia fizică nici cea spirituală. *Fénelon*, la începutul tratatului său despre „Educaţia fetelor", a stabilit principiile cari îşi păstrează puterea şi pentru societatea de azi. „Femeile, zice el, au de obicei mintea şi mai slabă şi sunt mai dornice de nimicuri mai mult decît bărbaţii. De aceea nu e bine să le dedai la studii de cari să se agaţe cu nesocotinţă. Ele nu trebue nici să conducă Statul, nici să facă războiul şi nici să intre în rînduirea bisericească; aşa încît ele

pot fi lipsite de unele cunoştinţe mai întinse privitoare la politică, la arta militară, jurisprudenţă, la filosofie şi la teologie. Apoi cele mai multe dintre meserii nu sunt potrivite pentru ele căci femeile sunt făcute pentru mişcări cumpătate. Corpul lor, ca şi mintea, este mai slab decît al bărbaţilor, dar în schimb natura le-a dăruit oarecare îndemînare, simţ de curăţenie şi economie, ca să aibă de lucru tihnit în casele lor. Însă ce urmează din această slăbiciune naturală a femeilor? Cu cît ele sunt mai slabe, cu atît este mai necesar să le întărim. Oare nu au ele datorii de împlinit, ba chiar datorii cari sunt temelia întregii vieţi omeneşti? Oare nu ele duc ori ruinează casele, orînduesc gospodăria pînă în cele mai mici lucruri şi prin urmare hotăresc ceea ce priveşte mai de aproape tot neamul omenesc? Astfel ele au o înrîurire însemnată asupra moravurilor bune sau rele ale lumii. O femeie bine chibzuită, sîrguitoare şi evlavioasă este sufletul unei case, oricît de mari; ea orîndueşte totul pentru îngrijirea corpului şi a sufletului. Inşişi bărbaţii, cari au deplină autoritate în societate, nu pot să ajungă la niciun rezultat bun prin chibzuelile lor, dacă femeile nu-i ajută în executare. Lumea nu este o vedenie, ci este o adunare a tuturor familiilor. Dar cine poate să le îngrijască mai de aproape ca femeile cari, pe lîngă autoritatea firească şi sîrguinţa lor în casă, au încă darul de a se fi născut pline de grijă, migăloase, îndemînatece, convingătoare şi cu darul de a influenţa. Pentru bărbaţi chiar, — pot ei să aibă nădejde într'o viaţă mai liniştită, dacă cea mai mică societate a lor, acea a căsniciei, ajunge un cuib de amărăciune? Dar copiii, cari vor alcătui mai tîrziu neamul omenesc întreg, ce vor ajunge, dacă mamele lor îi strică de cînd sunt mici de tot? Iată deci ocupaţiile femeilor, cari nu sunt de loc mai prejos decît ale bărbaţilor pentru societate, deoarece ele au de orînduit o casă, un bărbat să-l facă fericit şi copii să-i crească bine. Pe lîngă aceasta şi femeile trebue să fie virtuoase ca şi bărbaţii, căci lăsînd la o parte binele sau răul ce-l pot aduce societăţii, ele sunt jumătate din neamul omenesc, mîntuit de sîngele lui Isus Hristos şi hărăzit la o viaţă vecinică. In sfîrşit, mai trebue să socotim, pe lîngă binele ce-l aduc femeile cînd sunt bine crescute, şi răul ce-l pot pricinui lumii, cînd sunt lipsite de o educaţie ce le insuflă virtutea. Intotdeauna, reaua educaţie a femeilor face mai mult rău decît cea a bărbaţilor, pentrucă neorînduelile bărbaţilor provin adesea şi din reaua educaţie pe care au primit-o dela mamele lor şi din

pornirile inspirate de alte femei, chiar în vîrstă înaintată. Cîte intrigi nu vedem în istorie, ce răsturnare a legilor şi moravurilor cîte războae sîngeroase, cîte născociri potrivnice religiunii, cîte răscoale în State — şi toate pricinuite de femei lipsite de bună purtare. Iată ceeace dovedeşte însemnătatea unei bune educaţiuni a fetelor..."

Destrăbălarea femeilor din înalta societate romană a grăbit prăbuşirea imperiului. Nici biciul satirei lui Juvenal, nici legile împotriva luxului şi desfrîului n'au putut opri dezastrul. Aristocraţia franceză a fost atinsă în secolul XVIII de acelaş flagel, iar după revoluţie, noua rînduială s'a întemeiat pe refacerea familiei. Auguste *Comte*, întemeietorul sociologiei, vede în restabilirea ierarhiei naturale între sexe singura posibilitate de reorganizare a societăţii; locul femeii este în familie, unde nobilele ei însuşiri se pot desvolta potrivit cu natura ei.

III.

Societăţile civilizate de azi arată semne de vădită decadenţă şi degenerare. Mai ales clasele conducătoare, elitele, sunt ameninţate. Tehnica modernă a înlesnit răspîndirea luxului, a trezit porniri şi pofte cari distrug puterea de rezistenţă biologică a organismului uman, dar şi rezistenţa spirituală a omului. „Reconstrucţia omului" nu se poate înfăptui decît iarăş numai prin revenirea la condiţii de traiu naturale şi, în primul rînd, prin refacerea familiei. D-rul Alexis *Carrel*, în cartea sa „L'homme, cet inconnu" (Paris, Plon, 1935) ne descrie primejdiile ce ameninţă societatea modernă, între cari abaterea femeii dela menirea ei naturală este poate cea mai gravă. „Răspunsul femeilor la modificările aduse obişnuinţelor ancestrale prin civilizaţia modernă a fost nemijlocit şi hotărîtor. Natalitatea a scăzut de îndată... Sterilitatea voită a femeilor nu este un lucru nou in istoria popoarelor. Ea s'a produs deja într'o anumită perioadă a civilizaţiilor trecute. Acesta e un simptom clasic. Noi cunoaştem semnificaţia lui". Biologiceşte femeia este esenţial deosebită de bărbat. „Necunoaşterea acestui fapt fundamental i-a condus pe promotorii feminismului la ideea că cele două sexe pot avea aceeaş educaţie, aceleaşi ocupaţiuni, aceleaşi drepturi, aceleaşi responsabilităţi. In realitate, femeia este profund deosebită de bărbat... Legile fiziologice sunt tot aşa de inexorabile ca şi legile lumii siderale. E cu neputinţă de a li se substitui dorinţele omeneşti. Noi suntem obligaţi a le accepta aşa cum sunt. Femeile

trebue să-şi desvolte aptitudinile în direcţia propriei lor naturi, fără a încerca să imite pe bărbaţi. Rolul lor în progresul civilizaţiei este mai înalt decît cel al bărbaţilor". „E absurd de a abate femeile de la maternitate. Nu trebue să se dea tinerelor fete aceeaş formaţiune intelectuală, acelaş gen de viaţă, acelaş ideal, ca şi băieţilor. Educatorii trebue să ţină seama de deosebirile organice şi mintale ale bărbatului şi femeii, şi de rolul lor natural. Intre cele două sexe, există deosebiri irevocabile. De aceasta trebue să se ţină socoteală în construcţia lumii civilizate". Problema centrală a regenerării societăţii moderne este, după autor, crearea unei elite, iar „pentru perpetuarea unei elite, eugenismul este indispensabil". „E evident că o rasă trebue să reproducă elementele sale cele mai bune. Totuş, la naţiunile cele mai civilizate, reproducţia scade şi dă indivizi inferiori. Femeile se strică de bună voie mulţumită alcoolului şi tutunului. Ele se supun unui regim alimentar primejdios, pentru a realiza o lungire convenţională a liniilor lor. Pe deasupra, ele refuză a avea copii, ceea ce se datoreşte educaţiei lor, feminismului, unui egoism rău înţeles, dar şi condiţiunilor economice, instabilităţii căsătoriei, desechilibrului lor nervos, şi sarcinei pe care slăbiciunea şi corupţia precoce a copiilor o impun părinţilor". Societăţile moderne ar trebui să creieze condiţiuni economice prielnice pentru traiul familial. „Societatea modernă trebue să îngădue tuturora, dar mai ales elitei, să aibă o viaţă aşezată, să formeze o mică lume familială, să aibă o casă, o grădină, prieteni. E nevoie ca copiii să fie crescuţi de părinţi în atingere cu acele lucruri cari reprezintă spiritul lor. Grupul social trebue să fie destul de mic, şi familia destul de durabilă şi destul de compactă pentru ca personalitatea părinţilor să fie simţită. Ar trebui oprită cît mai repede transformarea fermierului, a artizanului, a artistului, a profesorului, a savantului în proletari manuali sau intelectuali, cari să nu posedă nimic decît braţele lor sau creerul lor. Acest proletariat va fi ruşinea vecinică a civilizaţiei ştiinţifice. El determină suprimarea familiei ca unitate socială. El stinge inteligenţa şi simţul moral. El distruge rămăşiţele culturii şi frumuseţii. El înjoseşte fiinţa umană. O anumită securitate e indispensabilă pentru desvoltarea optimă a individului şi a familiei. Vădit lucru e că în sfîrşit căsătoria trebue să înceteze de a fi o uniune vremelnică. Uniunea bărbatului şi a femeii, ca şi cea a antropoizilor superiori, să dureze cel puţin pînă în clipa ce puii nu mai au nevoie de protecţie. Legile privind educaţia

şi mai ales pe cea a fetelor, căsătoria şi divorţul să aibă în vedere interesul generaţiei următoare. Femeile trebue să capete o înaltă educaţie pentru a deveni capabile să facă din proprii lor copii ființe umane de calitate superioară, şi nu pentru a deveni doctoriţă, avocată sau profesoară".

O nouă educaţie e necesară pentru „reconstrucţia omului". „Inoirea educaţiei e realizabilă fără a modifica prea mult şcoala. Totuş, valoarea ce o atribuim şcoalei trebue schimbată. Noi ştim că fiinţele umane, fiind indivizi, nu pot fi educate în massă. Că şcoala nu e în stare să înlocuiască educaţia individuală dată de părinţi. Institutorii împlinesc adeseori în mod satisfăcător rolul lor intelectual. Dar e indispensabil de a desvolta şi activităţile morale, estetice şi religioase ale copilului. Părinţii au în educaţie o funcţie de care nu pot fi scutiţi, pentru care ei trebuesc pregătiţi. Oare nu e straniu că o mare parte a timpului tinerele fete n'o consacră studiului fiziologic şi mental al copiilor, şi al metodelor de educaţie? Femeia trebue readusă la funcţiunea ei naturală, care este nu numai de a face copii, ci şi de a-i creşte".

IV.

Societatea romînească a rămas oare neatinsă de germenele disoluţiei? Familia romînească a rezistat ciumei femeniste? In ţările apusene biserica, legiuirea, morala publică, s'au opus disoluţiei şi au îngrădit întrucîtva răul, găsind, acuma în urmă, în mişcările de regenerare naţională un sprijin puternic pentru refacerea familiei. La noi dimpotrivă liberalismul individualist a deschis cale largă disoluţiei familiei, iar comunismul iudaic caută să desăvîrşească opera de distrugere. Invazia femeii în toate funcţiile publice, în toate profesiunile libere ameninţă societatea cu feminizare completă. Democraţia noastră a întrecut şi în această privinţă toate democraţiile din lume. Licee de fete, de Stat şi particulare, şcoli profesionale de fete au fost înfiinţate pretudindeni. In Universitate numărul fetelor a crescut enorm întrecînd la unele facultăţi şi specialităţi pe cel al băieţilor. Şi aşa cum odinioară pe acolo unde treceau hoardele lui Attila nu mai creştea iarbă, tot aşa în Universitate, după năvala fetelor, ştiinţa, înăbuşită de parfumuri şi pudră, călcată în picioare de tocuri înalte şi ascuţite, s'a refugiat stîlcită în cel mai întunecos colţ. Poate că această comparaţie ar părea exagerată. dar ea caracterizează o stare de fapt. Să vedem cum se prezintă lucrurile.

Cînd un băiat îşi trece bacalaureatul, el se hotărăşte, după lungi discuţii cu părinţii şi cumpenindu-şi inclinaţiunile şi apti-

ìndinile precum şi posibilitățile materiale, pentru o carieră, care să-i îngădue mai târziu întemeierea unei familii. Cînd o fată a terminat liceul, lucrurile se simplifică foarte mult. Nici Galileu nu era aşa de convins de faptul că pămîntul se'nvîrte în jurul soarelui, cum este ea că trebue să se înscrie la Universitate. Cînd şi cum a ajuns la această certitudine e un mister. Deocamdată îl vom lăsa nelămurit, căutînd a vedea cari sunt urmările acestei hotărîri. Alegerea facultății nu prezintă nicio dificultate. O „pasiansă" sau o scurtă dar ageră cercetare a fundului unei ceşti de cafea îi descoperă fără greş facultatea pentru care e destinată. Nici părinții nu atribue o prea mare importanță acestui lucru. Grija lor principală e s'o mărite; şi oare unde are o fată prilejul să cunoască mai mulți băieți ca la universitate? Şi deşi toate strigă în gura mare că sunt ahtiate după cultură, cele mai multe fete se înscriu la universitate nutrind speranța nemărturisită că nu va avea nevoie să-şi dea licența. Dacă nu se mărită pînă atunci şi cum posturile devin din ce în ce mai rare, se va încrie la altă facultate, îşi va lua a doua licență, eventual şi doctoratul şi pe urmă aşteaptă un bărbat — sau o slujbă. Dacă se mărită, orăcăelile primului născut sunt un fel de prohod de înmormîntare pentru toată ştiința ei acumulată fără plăcere, pe care o simte apasîndu-i umerii ca un balast inutil şi de care e gata să se lepede cît mai repede[1]. Numai dacă bărbatul exercită vreo profesiune practică, ea îi va flutura sub nas licențele ei, lăudîndu-se cu superioritatea ei intelectuală.

Dacă îşi găseşte un post, la bursa căsătoriilor valoarea ei creşte la dublu, căci la caz de nevoie poate să-şi întreție ea bărbatul care este sau devine şomer. Problema se prezintă ca un cerc vicios. Deşi unele ar fi mai fericite să-şi îngrijească căminul şi să-şi crească copii, sunt totuşi silite să-şi caute o ocupație în afară. A cui e vina, e iarăş greu de hotărît.

---

[1]) Cartea sinceră a d-nei Marta D. Rădulescu „Clasa VII-A" ne desvălue toată tragedia educației fetelor de azi. „De cîte ori o priveam în oglindă pe fata aceasta crescută mare, aproape ca o femee, încă şcolăriță, la o vîrstă cînd bunicile noastre erau măritate de mult şi creşteau al doilea sau al treilea copil, mă tentai, tocmai tu, să întreb: — Ei ce-ai invățat la şcoală ca să te ajute în menirea mare şi grea care te aşteaptă, cînd vei purta în tine răspunderea unei lumi care vine?... Dar fetele cari nu s'au privit în oglindă ca mine, au simțit totuşi şi ele că viața nu este ceea ce ne dă şcoala. Ele bijbăe încă oarbe şi rătăcite, cu curiozități bolnăvicioase, cu obsesiuni obscure, cu divagări ale gîndului. Simt împrejur colcăind fetizi viermii putregaiului, din sufletele gunoiate şi ucise de şcoală şi de viață".

Dar cel puțin aceasta ar trebui scos în evidență, anume că *numai* motive de ordin material determină pe părinți să-și dea fetele la studiu și aceleași motive le determină pe ele să îmbrățișeze o carieră.

Nu negăm că sunt fete cari au vocațiune pentru știință, literatură, arte. Nu negăm că educația veche păcătuia oprind fetele dela exercițiile fizice, sporturi. Dar nu mai puțin adevărat este că constituția psiho-fizică a fetelor nu le îngădue să se dedice unor ocupațiuni specific bărbătești *fără primejdia deformării tipului femenin*. Emanciparea femeii înțeleasă și practicată ca întrecere și concurență cu bărbații implică tedința de masculinizare a femeii atît din punct de vedere fizic cît și intelectual. Intr'adevăr la unele națiuni emanciparea femeii a produs tipul sportiv al femeii precum și tipul „femeii savante", după chipul și asemănarea bărbatului. Dar la alte națiuni femeia nu numai că-și păstrează pe deplin tipul originar, ci ea începe să-l asimileze pe bărbat, să-l *feminizeze* și — ce e mai rău — să-l *efemineze*.

In concurența și emulația aprigă ce s'a deschis între bărbat și femeie în societățile civilizate moderne, e natural ca să se dea și lupta pentru egemonie. Unele națiuni, în primul rînd cele germanice, au păstrat egemonia bărbatului, îngăduind emanciparea femeii și participarea ei la viața publică numai cu condiția ca ea să se poată adapta tipului bărbătesc. Tot astfel, în țările latine, în cari biserica romană și-a menținut influența, întiitatea bărbatului în viața socială pare a fi asigurată. La noi emanciparea femeii a avut efecte surprinzătoare. În loc ca femeia, care năzuește să ia parte la viața publică, să adopte tipul bărbătesc, ea a deformat tipul bărbatului femenizîndu-l. Emanciparea femei s'a produs la noi fără lupte. Nici familia printr'o tradiție înrădăcinată, nici biserica [1]) nici Statul n'au opus împotriviri serioase mișcării feministe. În felul acesta femeile au intrat cu duiumul în viața publică, profitînd de școlile ce s'au creat pentru ele și de admiterea lor fără restricțiuni la școlile înalte.

[1]) S. S. Patriarhul a arătat, într'un discurs ținut înainte de cîțiva ani, nevoia unei reforme a educației fetelor, dar o acțiune a clerului în această direcție nu s'a manifestat. Acuma în urmă, în gazeta „Romînia creștină" (Anul II, Nr. 41 din 12 Aprilie 1936) profesorul Clement Stoenescu-Putna publică un scurt articol „Femeea de care avem nevoe — Orientări cu privire la un nou învățămînt pentru fete", în care schițează planul unei reforme a școlilor de fete. Problema a devenit actuală. Ea trebue analizată în toate laturile ei. Doctrina naționalistă trebue să-i dea atenția cuvenită.

Ori, fetele în vîrsta în care ajung la Universitate au alte preocupări mult mai interesante pentru ele. În primul rînd, cum am amintit, măritişul. De aci o serie de alte griji: îmbrăcămintea, frumuseţa, întrecerea pentru cucerirea bărbatului. In mod necesar şi inevitabil tinerii sunt atraşi în acest joc al pasiunilor, neglijează studiul, se gîndesc la trecerea repede a examenelor pentru a se putea căsători cît mai curînd. Petrecerile, dansul, intrigile amoroase, devin preocupări de primul rang.

Prin intrarea neîngrădită a femeilor, Universităţile noastre n'au cîştigat în prestigiu nici ştiinţific nici moral. Nu voiu intra în amănunte. Lucrurile sunt cunoscute tuturora, dar nimene n'are curajul să intervie pentru curmarea acestei stări de lucruri care începe să devie insuportabilă.

V.

Feminizarea vieţii sociale a avut, la noi, drept urmare efeminarea, sau, mai bine zis, o accentuare şi mai mare a efeminării care exista şi înainte vreme. Istoria elitei noastre politice e plină de intrigi şi scandaluri femeieşti. Politica „fustelor" a intrat în tradiţie, protecţia babelor a devenit un principiu de guvernare. Prostituatele, de diferite categorii, joacă un rol hotărîtor în viaţa publică. Divorţul şi neglijarea educaţiei familiale a copiilor sunt fenomene obicinuite. Natalitatea, în clasa conducătoare, e aşa de scăzută încît cele mai multe familii vor dispare după întîia generaţie.

In familiile bogate femeile n'au copii, deoarece petrecerile, călătoriile, teama de îmbătrînire prematură şi de pierdere a siluetei, le fac să renunţe la maternitate. Cînd soţii n'au avere, femeia trebue să cîştige, ea e funcţionară, deci va năzui să rămîie fără copii. Mai ales că leafa îi va îngădui să guste plăcerile vieţii ca şi surorile ei bogate.

Dar feminizarea şi efeminarea are, la noi, un aspect şi mai primejdios. Ghetto-urile Moldovei, (cuprinzînd şi Basarabia şi Bucovina) şi-au vărsat tot surplusul de plod femenin în şcolile secundare şi Universităţi. Aceste „intelectuale" formează avangarda comunismului. Ele se infiltrează pretutindeni. Le găsim în toate birourile, ele se căsătoresc cu funcţionari romîni, ele mijlocesc toate afacerile, ele organizează spionajul împotriva Statului nostru, ele pregătesc revoluţia proletară. In toate procesele comuniste le întîlnim pe aceste „intelectuale". Iar alături

de ele vom întîlni, spre ruşinea noastră, fie ca acuzaţi sau apărători, şi bărbaţi născuţi din părinţi romîni.

Pentru a distruge familia burgheză creştină, întemeiată pe sfinţenia căsătoriei, pe respectul reciproc între soţi şi grija pentru sufletul copiilor, comunismul iudaic a aruncat în arenă pe „intelectuala evreică". La Jidani femeia a fost întrebuinţată din timpuri străvechi ca instrument pentru coruperea şi pierzania celorlalte popoare. In secolul XIX ascensiunea socială a Jidanilor, care nu se putea înfăptui decît prin destrămarea omogeneităţii, biologice şi psihice, a elitelor creştine, se datoreşte infiltrării evreicelor în familiile claselor conducătoare creştine. In Franţa, după revoluţie, conubiul între francezi şi evreice nu mai găsi nici-o piedică şi influenţa jidanilor în conducerea Statului spori neîncetat prin acest fapt. Dar şi în Germania, marea finanţă jidovească înfrînse împotrivirea familiilor aristocrate şi fiicele de bancheri intrară în elită. Moise Mendelssohn, bancherii Cohen. Itzig, Efraim, Meyer deschiseră, la Berlin, saloanele lor aristocraţilor şi intelectualilor germani. Adele Cohen se căsători cu un mare senior prusac. Sarah Meyer deveni baroană de Grotthuis, sora ei Mariana prinţesă de Reuss, una din fetele lui Itzig, fost cămătar, a fost făcută baroană de Eskeles, iar alta se mărită cu baronul de Arnstein şi, ca văduvă, refuză mîna, titlurile şi averea prinţului suveran Carol de Lichtenstein, care se bătu în duel şi muri pentru ea. Dar mai ales două femei evreice avură o mare influenţă asupra înaltei societăţi berlineze, Henrieta Herz şi Rachel Levin [1]).

Acest proces de infiltraţie iudaică în elita germană se accentuă tot mai mult în cursul sec. XIX şi intensitatea lui crescu prin mişcarea socialistă, în care „intelectuala evreică" avu un rol covîrşitor. Şi în Rusia în toate mişcările revoluţionare, socialiste, nihiliste etc. o întîlnim ca propagandistă fanatică pe studenta evreică. Rolul jidanilor în mişcarea marxistă-comunistă e cunoscut. Dar prin influenţa femeilor evreice mulţi intelectuali creştini au fost convertiţi la socialism şi comunism. Mulţi dintre şefii socialişti creştini au fost căsătoriţi cu evreice provenind din tabăra „intelectualelor" socialiste. „Rusoaicele" şi surorile lor de aceeaş origină etnică desfăşoară astăzi la noi activitatea lor destructivă pe o scară întinsă şi ele formează, între studente, trupa de asalt împotriva Statului romîn „burghez".

---

[1]) Xavier Léon, Fichte et son temps, Paris I-II. 1922—1927, II, pg. 6 urm

VI.

S'ar găsi poate teoreticieni în stare să afirme că ceea ce face intelectuala evreică pentru mişcarea comunistă ar putea face intelectuala romîncă pentru mişcarea naţionalistă.

Ar fi cea mai mare aberaţie. Noi trebue să deosebim în mod precis activitatea destructivă a intelectualei evreice care pătrunde în comunitatea romînească, de rolul constructiv ce-l are femeia evreică pentru comunitatea jidovească. Aci ea îşi indeplineşte îndatoririle de femeie după normele morale şi religioase rigide ale iudaismului, născînd copii şi dîndu-le o educaţie care cimentează caracterul indestructibil al jidanului. Numai surplusul de femei e jertfit pentru folosul comunităţii proprii, servind ca instrument de corupere şi desagregare a duşmanilor.

Spiritualitatea creştină n'a îngăduit şi nu va îngădui niciodată ca femeia să fie considerată ca instrument de corupţie, înjosind-o pînă'ntr'atîta ca să renunţe la demnitatea ei, vînzînduse străinilor, chiar dacă prin asta ar putea aduce servicii comunităţii proprii. Chiar dacă, în cazuri excepţionale, o femeie creştină consimte să se căsătorească cu un jidan, condiţia este ca acesta să devină creştin şi să adopte pentru sine şi pentru urmaşii săi naţionalitatea femeii, felul ei de trai, de gîndire şi simţire. Deaceea comunitatea jidovească opune cea mai aprigă împotrivire căsătoriilor bărbaţilor jidani cu femei creştine. In schimb ea tolerează ca femeile evreice să se căsătorească cu creştini şi să se creştineze, ştiind bine, din experienţă milenară, că intrarea femeii evreice în comunitatea creştină slăbeşte puterea de rezistenţă a acestei comunităţi deoarece femeia îşi păstrează legăturile cu rudele ei, le poate aduce servicii şi îşi creşte copiii în spirit de toleranţă faţă de comunitatea din care a făcut parte mama lor.

Femeia romîncă deci nu poate avea acelaş rol în mişcarea naţionalistă. Ea îşi poate îndeplini misiunea ei naţionalistă numai înăuntrul comunităţii proprii, ca mamă şi educatoare. Cornelia, fiica lui Scipio Africanul, trebue să fie idealul „femeii noui", a legionarei romîne. Ea a născut doisprezece copii, între cari pe Tiberiu şi Caius Gracchus, cărora le-a dat o educaţie cum am dori să fie educaţi toţi legionarii romîni.

Formarea acestui tip de femeie romînă cere o revizuire grabnică şi o reformă radicală a educaţiei fetelor noastre. Nu e vorba de o întoarcere la trecut. Nu suntem romantici. Dar nici nu putem privi cu nepăsare cum feminizarea şi efeminarea elitei noastre subt influenţa ideilor egalitariste liberale, întărite şi deformate prin mişcarea feministă, susţinută de comunismul iudaic, dărîmă temeliile Statului nostru naţional.

Traian şi Gheorghe Brăileanu

REVISTA CĂRȚILOR.

Colonel Mihai Ioan. Acțiunea subversivă a Comunismului, Brașov 1934. Abia acum descoperim în editura Cartea Romînească, Brașov, conferința d-lui colonel Mihai Ioan, asupra acțiunei comuniste. O conferință ce se adresează în special organelor jandarmerești, dar reprezintă o sinteză pe care ar trebui s'o cunoască toată lumea. Intr'o privire generală și totuși cuprinzătoare se analizează acțiunea internațional-iudaică a Kominternului. Se dau lămuriri asupra organelor conspirative de terorism, organizarea celulelor, a spionajului și a contraspionajului. Felul cum se recrutează agenții, legăturile, organizarea rezidenților și în fine pregătirea răscoalei înarmate. Cele 40 de pagini ne fac să avem o privire concretă asupra noului plan al revoluției comuniste. Procesele antifasciștilor dovedesc azi pe deplin investigațiile d-lui colonel Mihai Ioan. *George Macrin*

Jacques Bainville, La troisième République 1870—1935, Paris 1935. Dacă oamenii politici nu învață nimic din istorie, se explică și prin faptul că cele mai multe istorii sunt scrise în așa fel că nu ne pot învața nimic. Dar din cînd în cînd se ivesc și istorici geniali cari descopăr cheia evenimentelor și ne fac să înțelegem desfașnrarea lor. Bainville este unul din acești istorici, al caror prototip este Tucidide. Cu toate puternicile tradiții monarhice, Republica s'a menținut in Franța, păstrînd formele ce le primise la origine. Ea ne prezintă o combinație foarte rară de democrație și libertate, amestec dealtminteri foarte instabil. Franța continuă a uni regimul republican cu cel parlamentar, ceea ce se credea cu neputință, dovadă constituția americana. In Statele Unite nu există parlamentarism, deoarece Camerele nu pot rasturna guvernul. A treia Republică deci prezintă un caz excepțional de conservare. Autorul își propune să descopere cauzele și elementele dăinuirii acestui regim. Totuș oscilația neîncetată între dreapta conservatoare și „regimul popular" de stînga a zdruncinat pe'ncetul echilibrul și în timpurile noastre se simte nevoia unei reforme. Dar nu se poate ajunge la un acord asupra reformelor: „toată lumea le vrea, nimene nu acceptă niciuna; căci nu există niciuna care să nu atingă vreo situație dobindită și nicio situație dobîndita nu consimte a se jertfi". Concluzia autorului e destul de pesimistă. El închee citind din introducerea lui Titu-Liviu la istoria sa a Republicei romane, unde arată cum din ce în ce moravurile decad pînă ce „în timpurile de față noi nu putem suferi nici viciile noastre nici remediile lor". Dar noi? Așteptăm cuvîntul istoricilor noștri. ■ **G. Ursu,** Istoria literară a Bîrladului. București 1936. Citam din prefață: „Strădaniile noastre își vor fi ajuns cu prisosința scopul lor, daca vor însemna o contribuție conștiincioasă la grandioasa istorie a literaturii romînesti, care încă nu s'a scris. Scrierea acestei cărți am simțit-o ca 'o datorie ... fața de un oraș care, alaturi de puține alte orașe ale Țarii, a trăit, în perioada de închegare a statului romîn modern, o viață sufletească deosebită". Ori, autorul a făcut mai mult, el a dat generației tinere de azi o icoană a timpurilor cînd intelectualii romîni, însuflețiți de dorința de a vedea o Romînie mare, puternica și virtuoasă, munceau cu rîvnă disprețuind luxul și desfătările corupătoare. In orașele din provincie s'a plămădit sufletul eroilor cari au înfăptuit Unirea tuturor Romînilor. *T. B.*

REVISTA REVISTELOR.

Iconar, Anul I, n-rele 7 și 8. Red. și Adm.: Cernăuți str. Eminescu 15. Apare odată pe lună. Abonamentul anual Lei 60. Studii scrise într'un stil clar, concentrat; nicio propoziție, niciun cuvînt, niciun semn de prisos. Mircea Streinul,

Liviu Rusu, Barbu Slușanschi. George Macrin împrăștie ceața ce apăsa asupra scrisului romînesc si gonesc stafiile literaturii decadente. In „Iconar" rațiunea și sentimentul, știința și credința se unesc într'o minunată sinteză. ■ **Glasul Strămoșesc,** III, 4—5. Cluj, str. Baba Novac 1, Et. II. Abon. 40 lei anual. Cea mai bună revietă **politică** legionară. Conferința d-lui General Cantacuzino-Grănicerul „Despre educație", ținută la Cluj, e redată pe larg. Ar trebui citită de toți educatorii noștri. ■ **Cuvîntul Studențesc,** XI, 3—4. București, Calea Plevnei 11 bis. Abon. 100 lei. Dintre studii amintim „Biserica și tineretul" de Ion I. Moța. ■ **Incercări,** Revistă studențească II, 4, 5—6 Cluj, str. V. Babeș 13. Abon. 100 lei. Studii, literatură, Cronică, informațiuni. ■ **Revista mea,** II, 3. Cluj, str. Mico 7. Abon. 60 Lei. Dl. prof. Dan Rădulescu, în articolul „La răspîntie: stînga ori dreapta"?, schițează, după două-trei lovituri de ciocan mortale aplicate „stîngei", „concepțiile și programul dreptei legionare". Scrisul d-lui Rădulescu e hotărît, limpede, taios, fără înflorituri de stil. O schiță „Romantism" și urmarea romanului „Cadavre" de d-na Marta D. Rădulescu. D-l Fluor D. Rădulescu pune, în „Drumuri în munți", problema turismului romînesc. Recenzii. „Revista Presei" foarte bogată și instructivă. Apăsăm la urmă asupra rubricei „Revizuiri economice", care cuprinde a doua parte a studiului despre monedă. (Evoluția monedei pînă la război. Moneda de hîrtie antebelică și temeiurile regimului ei juridic). ■ **Convorbiri literare,** LXIX, 1-3. București, str. Wilson 1. Convorbirile întineresc tot mai mult și din pămîntul lor roditor verdeața străbate tot mai mult spre lumina soarelui primăvăratec. Dl. Al. Tzigara-Samurcaș în studiul „Profanarea și Proslăvirea lui Eminescu după ce taie capetele viperelor clocite de E. Lovinescu și reuite sa otrăvească sufletul tineretului, pune în lumină meritul scriitorului Cezar Petrescu ce și l-a dobîndit pentru cunoașterea vieții și a operei lui Eminescu. Radu Gyr, în „Curcubee și Florete", ni se arată, ca și în poezia sa, sincer, cald, însuflețit de credința neclintită în izbînda dreptății. ■ **Gînd romînesc,** Revistă de cultură, editata de Astra. IV, 1, 2, 34. Cluj. Calea Moților 76. Studii, literatură, Cronici. Mișcarea culturală. Intre studii amintim: I. Petrovici, Rațional și irațional; Eugeniu Speranția, Definiția și condițiile științei; Teodor A. Naum, In amintirea lui Ioan Paul; Edgar Papu, Dela caritate la simpatie. ■ **Acțiunea Romînă,** București, Bulev. Lascar Catargiu 9 bis, VII, 3, 4—5. Studiul d-lui Liciu Melinte „Masoneria naționalistă și naționalismul masonic" merită toată atenția. Revista d-lui Dr. V. Trifu ocupă în presa naționalistă un loc de frunte și bine fixat. ■ **Buletinul AGIR,** XVII, 2. București, B-dul Take Ionescu 31. Pe lîngă studii de specialitate inginerească, Note, Cronici etc, ne interesează „Statistica emigrării și imigrării în țară pe I-iul semestru din 1935", din care spicuim: „Actualele măsuri de stavilire a imigrărilor nu dau rezultatele dorite excesul acestora față de emigrări contribuind încă cu cote destul de importante la agravarea șomajului în țară, în special în ramurile de activitate și profesiunile unde șomajul elementelor indigene este destul de acut: personal tehnic superior, personal administrativ, superior, muncitori necalificați și muncitori agricoli. ■ **Sociologie romînească,** Anul I, 1, 2, 3. Institutul social romîn, Piața romană 6, Abon. 150 lei anual. Dl. D. Gusti a simțit nevoia să editeze pe lîngă „Arhiva", o nouă revistă de sociologie. Ieftină, hîrtie bună, tipar excelent, reclamă mare, ilustrații etc. dar sociologie puțină. Dl. Gusti cu sociologia sa „monografică" trîmbițată in toate felurile și la toate colțurile vrea să prostească lumea făcînd-o să creadă că politicianismul, corupția, comunismul jidovesc, masoneria etc. nu sunt probleme sociologice și că numai bocetele și chiuiturile țărănești sunt fenomene sociale. Obiectivismul științific și

erudiția bibliografică au menirea să trezească în public respect și admirație pentru „marele sociolog", iar interesul pentru „țăran", pentru datinile și credințele lui să dovedească dragostea marelui savant pentru neamul romînesc. Și fiindcă țăranul e romîn, sociologia d-lui Gusti e romînească, deci naționalistă! Iată că sociologia sa e și cea adevărată, singura sociologie adevărată. Dl. Gusti știe că lumea vrea să fie înșelată, deci o înșeală.

* * *

In **„Zeitschrift für Jugendkunde"**, Editura Julius Klinkhardt din Leipzig, Anul 5, 1935, d-l profesor **C. Narly** publică un interesant studiu „Das Leben und die Schulbildung", cu subtitlul (traducem): Invățămîntul ca introducere metodică în mediul sintetic. Ținînd seama de fazele de desvoltare a copilului caracterizată prin modul cum se comportă față de mediul împrejmuitor, învățămîntul intervine pentru a ordona, îmbogăți și lărgi mediul. Școala reprezintă în acest fel un mediu raționalizat, bine structurat, dar și artificial cuprinzînd primejdia înstrăinării școlii de viață. Autorul arată cum, pe de o parte, printr'o metodă bine chibzuită elevul poate fi întrodus mai lesne în mediul sintetic, și cum, pe de altă parte, „principiul social" poate înfăptui armonia productivă cu mediul. Studiul d-lui Narly aduce prețioase sugestii pentru o nouă concepție pedagogică: școala considerata ca un organism cultural autonom, dar totuș izvorît din frămîntarea vieții și dînd vieții umane posibilități de largă și cuprinzătoare desfășurare.

Tot aci publică d-l conferențiar univ. **Silvestru Găina** un articol: „Psychologie und Jugendkunde in Rumänien", cu o bogată bibliografie despre aproape tot ce-au scris specialiștii romîni în această materie. Bibliografia e compusă în colaborare cu d-l B. Abager.

* * *

In revista **„Die Tatwelt"** (Editura Junker und Dünnhaupt, Berlin) anul 12, Nr. 1 (Martie 1936) d-l **Lucian Blaga** publică un esseu estetic cu titlul „Hagia Sophia", — o interpretare metafizică a stilurilor bizantin, roman și gotic. „In orice metafizică mai complexă e cuprins și sentimentul raportului posibil între transcendență și lumea concretă. Despre acest raport omul bizantin, cel roman și cel gotic are, fiecare pentru sine, alte reprezentări. Omul bizantin are, cu privire la raportul între transcendență și lumea concretă viziunea sau sentimentul că transcendența se coboară și se revelează. Omul gotic însă e stăpînit de ideea că el însuș s'ar putea înălța și crește în transcendență. La omul roman predomină sentimentul că se află dincoace de transcendență și că ar trebui să se organizeze în serviciul transcendenței, așa zicînd orizontal și paralel cu ea. Catedrala bizantină, basilica romană în forma ei originară și domul gotic sunt întruchiparea arhitecturală a unei metafizici trăită în mod diferit după timp și loc".

Traian Brăileanu

Am mai primit la redacţie: **Blajul,** Revistă lunară de cultură. Red. Blaj str. Gh. Bariţin 6. Abon. 100 lei annal. ■ **Pagini literare,** Turda. ■ **Cuget Moldovenesc,** Bălţi, str. Ion Creangă 11. ■ **Flori de crin.** Revistă feminină. Şimleul Silvaniei. ■ **Ideea naţională,** Buzău. ■ **Vremea Şcolii.** Revista învăţătorilor ieşeni. ■ **Viaţa Basarabiei,** Chişinău. ■ **Milcovul,** Panciu-Putna. ■ **Cefereul,** Buzău. ■ **Vraja Ceremuşului,** Vijniţa-Storojineţ. ■ **Fre'amătul literar,** Siret. ■ **Braţul de fier,** Focşani. ■ **Cuvîntul nou,** Satu-Mare, str. Axente Sever 2. ■ **Duh şi Viaţă.** Organ lunar al Asociaţiei licenţiaţilor în teologie. Bucureşti, str. General Dragalina 19. ■ **Ogorul,** Bucureşti, str. Academiei 8. ■ **Cuvîntul Argeşului,** Piteşti.
